

Mi hočemo pravi demokratični sistem, pri katerem bo ljudstvo izreklo svojo besedo, ker vemo in smo prepričani, da med ljudstvom vlada zdrav razum, in vemo, da bo pravilno cenilo naše težave.

TITO

Govor maršala Tita na Kosmaju na dan srbskega narodnega praznika

Bratje in sestre, tovariši in tovarišice!

Po štirih letih težkih borb smo se znova sestali tukaj, na tem zgodovinskem mestu, enem izmed zgodovinskih mest Srbije, kjer so se leta 1941 po zaslužnjem naše domovine zbrali najboljši sinovi srbskega naroda. Tukaj, tik pred Beogradom, so se zbrali oni, ki niso hoteli upogniti tilnika, ki niso hoteli biti sužnji, temveč so si postavili nalogo, da se bore do poslednje kaplje krvi za svobodo svoje domovine. Tukaj, pred nosom nemške okupatorske vojske, pred nosom njenih Quislingov, najprej Acimovića, nato pa Nedica itd. so se srbski sinovi zadržali, da ne bodo odložili orožja, dokler ne bodo priborili svobode svojemu narodu. Danes, na ta veliki zgodovinski dan vstaje srbskega naroda, moremo reči, da so sinovi srbskega naroda ostali vredni izročilom svojih prednikov, ki so se borili stoletja za svobodo Srbije, za svobodo srbskega naroda. Danes morem tukaj reči, da je srbski narod v tej veličastni borbi napisal najlepše strani svoje zgodovine. Srbski narod je bil tisti, njegovi sinovi so bili tisti, ki so pokazali ostalim narodom Jugoslavije vzgled, kako se je treba boriti proti skupnemu sovražniku.

Ta borba, ta vstaja srbskega naroda je odjeknila v vseh pokrajinah naše domovine, pri vseh narodih, ki sestavljajo Jugoslavijo. Vstaja v Srbiji in je začela boj v vsej Jugoslaviji. Zgodovinski pomen vstaje Srbije je v tem, da je prva dvignila ne samo svoj glas, temveč tudi puško proti tistemu, ki jo je hotel pregaziti in uničiti. Leta 1941 je izdaja naših bivših poglavarjev, generalov in vseh onih, ki so si prisvajali pravico, da odločajo o usodi naše dežele, holno odjeknila v sreih naših narodov, v sreih onih borcev, onih vojakov, ki so oblekli vojaško obleko, da bi šli v boj za svobodo svoje domovine. Toda ta sramota, ta kapitulacija, ki je pomenila ne samo sramoto za vse narode Jugoslavije, temveč je obenem pomenila mrak in sužnost našega ljudstva, ni mogla ostati nemaščevana. Bila je maščevana in oprana z imeni srbskega naroda, kakor je bila oprana tudi z imeni drugih narodov naše države. Najboljši sinovi Srbije, tu na Kosmaju, Radjevini in tam na Timoku in Toplici, povsod, kjer je bilo južno srce mladih ljudi, kakor tudi onih starejših po letih, so se dvignili in začeli boj. Mi smo vodili ta boj iz Beograda, izpred nosu nemške vojske sile, izpred nosu nemške generalitete. Poslali smo sem na Kosmaj tudi druge svoje najboljšie sinove iz Beograda, delavce in inteligence, torej iz vseh slojev onih, ki so se hoteli boriti. In tukaj na Kosmaju se je začelo prvokrat v zgodovini našega naroda ustvarjati edinstvo in bratstvo med kmeti in delavci ter poštenimi intelektualci. L. 1941, ko so se pojavili naši prvi partizanski odredi, je nemški okupator videl, da ne bo mogel sam ukrotiti naših narodov. Našel je izdajalce v vrstah srbskega naroda. Prvi je bil Acimović s tako zvanim komisaratom, ki se je hotel priljubiti nemškemu okupatorju s tem, da je obehal na kandelabre v Beogradu najboljše sinove srbskega naroda. Za njim je prišel Nedić, drugi izdajalec z vlogo, ki jo je imel Acimović. Prišel je pod krinko, češ, da rešuje srbske glave, toda ni hotel reševati glav srbskih rodoljubov, temveč je prišel, da rešuje glave srbskih reakcionarjev, glave izdajalcev pred maščevanjem naroda, ki se je tepeel za svobodo in za svoje pravice.

Naša dežela, naši narodi, ki so v tej borbi bolj in bolj ustvarjali edinstvo in bratstvo, so dočakali ta veliki dan, da so videli zmago nad tisto silo, ki se je tedaj zdel našim reakcionarjem nepremagljiva. Narod sam ni verjel v to, da je ta sila nepremagljiva, ker mu je bilo jasno, ko smo stopili v boj, ko smo se dvignili proti tej sili, da je na drugi strani druga sila, a to je velika Sovjetska zveza. Globoko smo verovali, da bo ta dežela premagala to silo. Ta vera nam je vlivala moč, da smo vztrajali v vseh težavah in nevarnostih in da smo dočakali veliki dan osvoboditve. Ta veliki dan osvoboditve danes slavimo na tem oporišču, kjer smo partizani Srbije začeli rušiti proge in uničevati prometna sredstva, uničevati žive sile sovražnika in žive sile izdajalcev, ki so se pojavili med srbskim narodom. Jugoslavija je izšla iz tega velikega boja po onem temnem mraku, onih temnih nočeh, ki so jo pokrivalo, kot zmagovalka in je zavzela eno prvih mest v vrstah združenih narodov, ki so se borili proti največjemu sovraž-

niku človeštva, proti fašistični Nemčiji. Jugoslavija danes drugače stoji v mednarodnih odnosih. Spomnimo se, kaj je bilo pred to vojno. Prejšnji poglavarji in vodje Jugoslavije, ki so se sami imenovali vodje, so vodili našo državo iz političnega poraza v političen poraz. Vodili so jo nekaj časa v eni, nekaj časa v drugi smeri. Najprej so uničili zveze, ki so jih imeli, zveze, kakor so Mala antanta in nato Balkanska zveza, dokler niso končno izročili našo domovino v naročje Hitlerju, največjemu sovražniku slovanstva. Danes je Jugoslavija stopila v vrste združenih narodov kot vreden član te skupnosti s svojim globokim prepričanjem, da je dala vse, kar je potrebno za svobodo ne samo svoje domovine, temveč tudi za skupno zavezništvo stvar. Danes ima Jugoslavija nerazrušljivo zvezo s Sovjetsko zvezo.

Danes Jugoslavija ni več osamljena, kot je bila leta 1941. Danes ima v svoji veliki sestri Sovjetski Rusiji svojo zaveznico. Ima dogovor o medsebojni pomoči in povojnem sodelovanju v kulturi in gospodarstvu z ZSSR. Jugoslavija ima danes zelo tesne odnose z drugimi svojimi slovenskimi brati, s Poljsko, Češkoslovaško, Bolgarijo in Albanijo. Ti odnosi obljublajo, da bodo pršli do take stopnje, da bodo nerazrušljiva vez slovanstva in jez proti vsem katastrofam, vsem nevarnostim, kakršne so se dogodile l. 1941. Jugoslavija velja danes na Balkanu za činitelja miru in jamci, da ne bo več prišlo do podobnih krvavih sporov, kakor so se nekdanj dogajali. Te so podpirali iz tujine razni reakcionarji, ki niso želeli, da bi na Balkanu narodi živeli v slogi. Jugoslavija ima tesne bratske tovariške odnose z Bolgarijo. Zrušene so tiste pregraje, ki jih niso ustvarili bolgarski kmetje ali delavci, niti jugoslovanski delavci in kmetje, temveč bolgarske in jugoslovanske reakcije in tuji imperialisti. Ta pregraja je porušena. Danes sta Jugoslavija in Bolgarija na poti popolne enotnosti proti vsem onim, ki bi se upali dvigniti proti njihovi svobodi in njihovi neodvisnosti. Mi želimo in smo že na poti, da bodo naši odnosi, odnosi Jugoslavije z Romunijo, našo sosedo, najbolj prijateljski in da se vzpostavi, najbolj prijateljski in kulturne vezi, da bi ti dve deželi mogli živeti v miru, ker se nahajata v tesnem sosedstvu. To zahtevajo interesi tako našega, kakor rumunskega naroda. Smo na poti, da vzpostavimo dobre prijateljske odnose z Madžarsko, novo Madžarsko, ki ima danes svojo narodno vlado.

Torej smo na poti, da vzpostavimo dobre in prijateljske odnose in celo zavezniške odnose z vsemi tistimi deželami, ki nam žele dobro, ki žele z nami sodelovati. Tako je s temi deželami. Edino slabo je žal z našo sosedo Grčijo. Do Grčije goje naši narodi največje simpatije, ker je grški narod v vrsti let prav tako kot narodi Jugoslavije pokazal brezprimerno junaštvo v boju proti onim, ki so ga hoteli zaslužiti, proti nemškim in italijanskim osvajaalcem. Grški narod je imel tako nesrečo, da so mu zopet sedli za vrat različni reakcionarji, ki ne preganjajo samo slovenskega življa v Makedoniji, temveč preganjajo tudi grški narod. Pred nekaj dnevi je grški minister za notranje zadeve izjavil, da ni res, da bi tudi en sam Grk ali Slovan v Grčiji prekorajčil mejo, da bi pobegnil v Jugoslavijo. Jaz danes, tukaj pred vami vsemi in pred vsem svetom pravim, da so tisoči in tisoči pobegnili v Jugoslavijo, ne samo Makedoncev, temveč tudi pravih Grkov-Helenov. Ti danes žive v Vojvodini, kjer smo jih namestili, da bi jih mogli čim bolj prehraniti, ker so pobegnili pred strahovanjem grške reakcije. Zanimam torej za dejstvo izjavo tega ministra, ki hoče prevariti svet o resničnem stanju. Danes pa vam morem to povedati, da kljub vsem našim željam, da ostanemo v najboljšem prijateljstvu in v najboljših odnosih z Grčijo, na grški meji brez vsakega povoda grški provokaterji in reakcionarji Edesove čete streljajo z minometi in strojnimi preko naše meje, da bi nas izžvali. Na vse to gledamo mirno. Naši vojaki niso se odgovorili niti z eno kroglo. Mi se ne damo zapeljati izzivanjem reakcionarjev, ne odgovorjamo nanj, ker vemo, da grški narod ni z njimi, da jih Grčija prezira, da jih grški narod ne mara. Verujem, da si bo grški narod priboril svojo svobodo. Ne bomo podlegli nobenemu izzivanju. Ta izzivanja tudi niso nevarna, temveč kažejo samo, kakšna demokracija vlada v Grčiji in kdo je sedel za vrat ljudstvu. Glejte, to je tisto, kar so pokazali s svojimi izzivanji. Potem takem se jasno vidi, kadar govorimo o odnosih z drugimi deželami, da si je Jugoslavija pridobila mnogo prijateljev, ki jih do te vojne ni imela, in da bo Jugoslavija nadaljevala to pot in ojačala te odnose.

bila mnogo prijateljev, ki jih do te vojne ni imela, in da bo Jugoslavija nadaljevala to pot in ojačala te odnose.

Posebno hoče Jugoslavija živeti v najboljših odnosih z našimi velikimi zavezniki Anglijo in Ameriko. Ti narodi so tudi pokazali ogromne primere vztrajnosti in požrtvovanja v boju za osvoboditev človeštva izpod največjega sovražnika, nemških fašističnih osvajaalcev. S temi državami nas vežejo tudi vojaške tradicije, ker smo se z njimi ramo ob ramo skupno borili. Oni so nam pri tem boju pomagali. Zato, ker nas vežejo te tradicije in vezi, želimo in hočemo, da bi bili tudi v bodoče v prijateljskih zvezah, v sodelovanju, v mirnem izgrajanju. Prepričan sem, da bodo oni elementi, ki imajo ogromno večino v teh deželah, da bodo oni onemogočili vsakogar v svoji domovini, ki bi skušal Jugoslaviji škodovati na kakršenkoli način ali ji povzročiti kakršno koli zlo. Prepričan sem in verujem v angleški narod, v ameriški narod, v napredne elemente in voditelje Anglije in Amerike, da ne bodo dopustili, da se kdò dotika onih pridobitev, ki smo si jih priborili v tem boju in da naši narodi pri njih ne bodo naleteli na težave, temveč samo na pomoč. To je sporočilo tudi vam tukaj, kajti tudi vi mislite tako.

Samo nekaj besed o naši notranji politiki. V tej vojni smo se vojskovali brez potrebnih sredstev, ta vojna je v glavnem obremenjevala našega malega človeka, hrbte kmetov in delavcev. To vojno smo končali z zmago. Priborili smo velike pridobitve — to je bratstvo in enotnost naših narodov, to je nova ljudska oblast, ki jo danes imamo. Razume se, da nihče ne more zanikati, da je dala Jugoslavija v tej vojni sorazmerno s številom svojega prebivalstva in s svojimi narodnimi možnostmi največje žrtve v Evropi. Prav to, da je Jugoslavija dala take žrtve, veže nas, ki smo na čelu te države, da storimo vse, da te žrtve ne bi bile zaman, a to je, da očuvamo pridobitve, ki smo si jih priborili, ki so zanje dali svoja življenja deset in stotisoči najboljših sinov našega naroda. Pri nas je veliko nepotrpežljivih ljudi. Toda ti nepotrpežljivi ljudje niso med nami, temveč med bivšimi voditelji, ki so nekdanj vodili Jugoslavijo. Želimo sedaj v mirnem sodelovanju izveličati Jugoslavijo iz te težke razcepjenosti, to je do zmage tudi na gospodarskem polju, kakor smo zmagali v vojni. Torej imajo razni ukrepi, ki jih podvzemamo tukaj, edino ta cilj, da omogočijo tako izgradnjo, da nam omogočijo izvršiti to našo nalogo do domovine, to je, da čimprej omogočimo prevoz, posejemo polja in pomagamo našemu kmetu in delavcu s tem, da usposobimo naše tovarne. Ti ljudje pa gledajo, kakor da smo dobili skladišča, polna skladišča, cele tovarne in prometna sredstva z vsem, kar je potrebno za kako državo, za življenje kakega naroda. Vsega tega ni. Mi smo dobili kot dediščino razbito državo, česar so krivi prav tisti, ki danes od nas zahtevajo, da čez noč delamo čudeže. Mi čudežev ne moremo delati. Navajeni smo, da začnemo stopnjenja in da dosežemo ono, kar smo si postavili za cilj. Za cilj smo si postavili, da zgradimo naše vasi, obnovimo naš promet, izgradimo naše tovarne, izgradimo vse one zgradbe in državne ustanove, ki so jih porušili med to vojno, in da izdelamo ono, kar je potrebno kmetu: pluge, motike, lopate, obleko in obutev. Bratje in sestre, to se ne da doseči preko noči, to ni mogoče izvršiti preko noči, za to je treba časa.

Toda še danes smo se lotili te naloge, da storimo ono, kar je potrebno kmetu in delavcu za njegovo življenje. Kajti res vam še nismo nikdar dali. Ne zato, ker imamo v skladiščih, pa nočemo odpreti teh skladišč. Toda jaz vam obljubljam, da bomo prav tako storili pri izgradnji zemlje, kakor smo storili na bojnem polju z največjimi napori skoraj povsod, kjer smo iz milih partizanskih odredov naredili nepremagljivo armado, tako da bomo na gospodarskem polju zgradili močno Jugoslavijo.

Dovolite mi, da z nekaj besedami odgovorim na pritožbe, ki prihajajo iz tujine. Praviijo, da pri nas ni demokracije in da še nismo dali svobode, da še vedno obstoji strah. Rekel sem, da strah obstoji pri majhni skupini ljudi. Ogromna večina ljudstva se ne boji več. Bala se je pred to vojno tistih orožnikov, ki so bili pri vsakem koraku vsakomur za hrbtom. Tedaj je ljudstvo občutilo strah, danes pa ga občutijo oni, ki so bili navajeni, da po svoje delajo z ljudstvom. Torej jaz sam in mi vsi gledamo na demokracijo

tako, da imajo najširše množice delovnega ljudstva vasi in mest svobodo in oblast v svojih rokah, toda da oblasti nima več ena sama klika, posebno ne tista, ki je nekdanj odrekala to svobodo ljudstvu. Pritožujejo se, toda te pritožbe ne izvirajo samo od tistih doma, temveč tudi iz tujine, od reakcije. Ali mislite, da je reakcija prekrizala roke? Po naši zmagi nad fašizmom je prevzela svojo staro vlogo. Danes hoče reakcija vsiliti našim narodom tak režim, ki bo njej všeč. Torej se razume, da mi ne moremo pristati na tako vrsto demokracije, kakor je v nekaterih drugih državah, ker smatramo, da je taka demokracija, kakor jo imamo mi, demokracija višje vrste, da je to demokracija delovnih množic, delavcev, kmetov in poštene inteligence, ne majhne klike, temveč najširših množic, ki predstavljajo 90% prebivalstva naše dežele. Tako demokracijo hočemo in nobene druge. Nočemo popustiti pred nasveti in grožnjami tistih, ki hočejo, da bo v Jugoslaviji demokracija grške vrste, da vtkajo borce v ječe in da ti beže preko meje. Tu je demokracija ljudske vrste, kjer imajo svobodo tisti, ki so se borili za svobodo in ki hočejo prav tako Jugoslavijo. Očitajo nam, da nismo dovolj hitri, kar se tiče dovoljenja, da stranke zopet odpro svoje kramarije. Že večkrat sem rekel, da nismo proti strankam, tembolj ker nekatere že koristno sodelujejo v narodni fronti, onim izven fronte pa je treba dati dovoljenje za delo, tudi formalno, ker že itak delujejo.

Kdo so te stranke? Skupine ljudi, ki so bili prej voditelji. Ti mislijo, da to ljudstvo, ki je sledilo tej čaka, da se bodo oni samo pojavili, toda pozabljajo, da lahko ostanejo generali brez vojske. Mislim, da bo prišel čas, ko se bodo o tem prepričali. Ta čas bo prišel in nimamo ničesar proti temu. Naj delajo, pa bomo videli, kdo bo šel za njimi. Oni se sestajajo, imajo sestanke in konference, toda pred mednarodno javnostjo pravijo o nas, da smo prepovedali stranke, kar ni res. Naj zahtevajo dovoljenje, da odpro svoje trgovine, pa jim bomo dali dovoljenje, da jih odpro. Nočemo, da bi nam kdor koli očital, da ne damo. Mi se jih ne bojimo, ker jih dobro poznamo, dobro pa jih pozna tudi ljudstvo.

Širijo se glasovi, da je vojna končana, da je treba razpustiti vojsko, da je treba odpraviti OZNO. Jasno, tudi jaz sem nekdanj želel, da bi se odpravilo orožništvo. Toda naj se le udajajo takim iluzijam. Narodna zaščita je v resnici tak organ varnosti naroda, ki je izšel iz naroda. Če se takih organov nekateri bojijo, tega nismo mi krivi. Nasprotno, to je celo pozitivna stvar. Če se jih bojijo oni, ki jim ni všeč taka Jugoslavija, je to samo v korist našemu narodu. Nikdar ne bomo tega storili, nikdar ne bomo poslušali takih nasvetov.

Dragi bratje in sestre! Jaz bi zelo rad čim prej odpustil naše borce; jih pustil domov na polja, da pomagajo pri graditvi naše domovine, če bi to bilo mogoče. Toda dokler so mobilizirane razne vojske, tako dolgo mora biti mobilizirana tudi naša vojska. Dokler ne bodo popolnoma zajamčene pravice naših ljudstev in vseh narodov Jugoslavije, naša vojska ne more domov. Mi bomo delno izvedli demobilizacijo, kolikor je to potrebno in kolikor je to pravično. Toda vojska je činitelj, ki mora zavarovati, ki mora očuvati pridobitve, ki si jih je priboril naš narod. Tudi take pritožbe, kakor vidite, ne drže in s poročam danes vsem, da gremo po svoji poti in da ne delamo nobenih skokov niti na levo, niti na desno. Imamo določeno pot in določen program, t. j. da to federativno demokratično Jugoslavijo ojačimo in da izgradimo našo deželo. Zato moramo ojačiti bratstvo in enotnost vseh narodov Jugoslavije kot temeljno jvanstvo za moč naše dežele. Po svojih pravih predstavnikih, z volitvami in ustavotvorno skupščino moramo potrditi ono, kar smo do sedaj storili, moramo dopolniti ono, česar še nismo sto-

rili, moramo ustvariti zakone, ki so potrebni in končno veljavno povedati svojo besedo o obliki države, ali hočemo republiko ali monarhijo. Torej po teh potih gremo. To je naš program in nihče nima pravice, da bi nam diktiral tempo. Nihče nima pravice, da bi nam diktiral, s kakšnim tempom bomo izvajali te svoje odločitve, ta svoj program. Mi torej nismo proti onim temeljnim demokratičnim načelom, da sami narodi odločajo o svoji usodi, da sam narod izreče besedo o obliki svoje države. Mi smo za to in to še enkrat pred vami vsem in vsemi tistimi, ki to zahtevajo, potrjujem. Kmalu bodo volitve. Mnogi med njimi se boje, da volitve ne bodo svobodne, toda tukaj vam povem, da bodo to najbolj svobodne volitve, kar jih je Jugoslavija kdaj videla — prepričali se boste o tem. To bodo volitve, pri katerih bo vsak državljan lahko povedal svoje, da ali ne. To ne bodo volitve po D'Hontovem sistemu, kakršne so bile Stojadinovičeve volitve, ker bi bilo to samo v njihovo škodo, če bi mi tako vladali, ker smo mi sedaj zgoraj in oni spodaj. Mi nočemo takega sistema. Mi hočemo pravi demokratični sistem, pri katerem bo ljudstvo izreklo svojo besedo, ker vemo in smo prepričani, da med ljudstvom vlada zdrav razum, in vemo, da bo pravilno cenilo naše težave.

Dragi bratje in sestre! Želim da na današnji dan premislite o teh naporih, ki ste jih izvršili do danes v teh najtežjih letih, kaj in kako so rodili ti napori in kaj bi bilo, če ne bi bila zmagala narodno osvobodilna vojska in kaj bi bilo iz naše dežele. Dobro premislite, dragi bratje in sestre in videli boste, da bi mi bili v strašni zmedbi, v bratomorni vojni, v državi, ki ne bi bila več Jugoslavija, temveč sklop majhnih držav, ki bi se pobijale in uničevale. Kaj takega pa naše ljudstvo noče. Mi smo si priborili te pridobitve. Mi bomo včasih tudi delali napake, toda verjemite mi, da vse te napake niso storjene namenoma in da izvirajo bolj iz neznanja ter jih je treba popraviti. Že večkrat sem vam povedal, da pozitivna kritika ni škodljiva. Pozitivna kritika je koristna in se take kritike ne bojimo. Ne mislite, da prihajam sem zato, da bi govoril o svobodni kritiki, pa bi nato kdo dejal: »Nimaš prave in bi ga že vtaknil v zapor. Opozorjam vas, če bi se pojavil kdo, ki bi kaj takega zameril, pa najsi bo to narodni odbor ali kak drug organ ljudske oblasti ali vojak, bi bilo tako dejanje nezakonitost. Oni morajo biti kaznovani. Vi imate pravico kritizirati, povedati, kaj ni prav. V vasi vasi in odboru imate pravico zamenjati tiste ljudi, o katerih veste, da niso v redu. Tako oblast hočemo. Za nas ni važno, kako se je kdo imenoval in kateri stranki je pripadal. Za nas je važno, kako kdo dela danes, ali je na liniji narodno osvobodilnega boja oziroma narodno osvobodilne fronte. Če kdo dela proti takim interesom in pridobitvam narodno osvobodilnega boja, potem je vaš sovražnik in imate pravico, da ga zamenjate ter ne more več ostati na svojem mestu. Razume se, da je nezdravo kritiko in kritiko iz zlobe, da bi se z njo prikazalo, da je nekaj slabše kot je, treba pobijati, toda zdravo kritiko je treba ceniti, ker ta pomaga.

Tovariši in bratje, danes vam tukaj na tem zgodovinskem mestu še enkrat želim mnogo sreče pri vašem delu. Pozivam vse še enkrat vse, da se prav tako, kakor so se vaši borci požrtvovalno borili na Kosmaju in v drugih krajih, tudi vi pokažete požrtvovalne pri delu za izgradnjo naše dežele. Mi smo storili vse, kar je v naši moči, da bi dokazali, da delamo to, ker je v interesu našega naroda. Taki hočemo biti in nikakor drugačni. Želim vam mnogo uspeha pri vašem delu in da bi ta veličastna zmaga, ki jo je priboril srbski narod, prinesla tudi koristne sadove.

Naj živi sedmi julij, dan vstaje Srbije za svobodo naših narodov! Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Srbski delavci AVNOJ-u

Beograd, 6. julija. (Tanjug): S prvega kongresa enotnih sindikatov delavcev in nameštencev Jugoslavije za Srbijo je bil poslan naslednji pozdrav AVNOJ-u: »Delegati, predstavniki delavcev in nameštencev iz vse dežele pošiljamo s svojega prvega kongresa ESZDN Srbije vam, vrhovnemu in zakonodajnemu predstavništvu jugoslovanskih narodov, iskrene delavske pozdrave. Vi ste na svojem zgodovinskem drugem zasedanju položili temelje novi demokratični federativni Jugoslaviji, v kateri delovno ljudstvo prvokrat dobiva svojo pravico in široke

možnosti političnega in kulturnega razvoja. Z največjim navdušenjem pozdravljamo zakone, ki ste jih izdali in ki pri delu potrjujejo resnični demokratični značaj naše oblasti. Vsi ti zakoni pomenijo zaščito širokih ljudskih slojev. Mi delavci in nameštenci se zavedamo ekonomskega položaja, v katerem se nahaja naša država, in zato bomo vse storili za hitro obnovo in izgradnjo našega gospodarstva, da s tem še bolj učvrstimo in ojačimo narodno oblast. Naj živi AVNOJ, vrhovno predstavništvo narodov Jugoslavije, zrasto v ognju osvobodilne vojne!

Cene in kontrola

Čim je postal dinar FDJ edino plačilno sredstvo v Sloveniji, že so se našli različni spekulanti, ki so začeli proti predpisom doiglati cene proizvodov. Ob zamenjavi denarja so spekulanti že spoznali, da v naši novi državi ne bodo mogli še naprej odirati ljudstva. Zdaj pa si hočejo za doiglanje cen na račun ljudstva nagrabiti čim več nove, zdrave valute. Nekateri gostilničarji so začeli na primer prodajati vino po 60 dinarjev liter. Podobne stvari se dogajajo tudi na ljubljanskem trgu. To se dogaja kljub vsem uredbam ministrstva, ki določajo v splošnem, kakšne morajo biti cene. Nobena dva ni, da doiglanje cen najbolj prizadeva tiste, ki so potrebni največje pomoči. Zato pripravljamo ministrstvo za trgovino in preskrbo po popolnoma jasno, da hoče naša oblast preprečiti odušitost in ustvarjanje dobičkov na račun delovnih množic. Jasno je, da bo ministrstvo najstreže nastopilo proti osakomur, ki samovoljno doiga cene proizvodov. Nobena dva sicer ni, da sta najhujši opravičljivi pri ureditvi trgovine in prehrane opravičljivi prometa in upravljanje doiglati proizvodnje. Nobena dva tudi ni, da bodo naše delovne množice z udarniškim delom, z dobro organizacijo dela to upravljanje rešile. Kljub temu pa še vedno ni storjeno vse, kar je za pravične cene, za boj proti spekulantom treba storiti.

Dogajajo se primeri, ko nekateri trgovci kljub temu, da imajo odobrene cene od ministrstva za trgovino in preskrbo na najbolj brezposeln način goljufajo svoje kupce. Ministrstvo je na primer odločilo za boljše kakovost višje cene. Dogaja pa se, da trgovci slabše blago prodajajo po ceni, ki je določena za boljše kakovost. Zato je treba, da kupci sami kontrolirajo cene, da pogumno in brezobzirno razkrinkujejo vse spekulante in odušitve. Nikakor ne smemo dopustiti, da bi brežposelnosti mimo odredb organov naše ljudske oblasti odirali in goljufali naše ljudstvo. Kontrole ni mogoče organizirati samo od zgoraj. Najučinkovitejša je vedno kontrola od spodaj, kontrola ljudstva, ki se mora zavedati, da ima vsa oblast v svojih rokah in da ima zato tudi pravico in dolžnost, da razkrinka in pripomore do kazni vsem tistim, ki skušajo na račun našega naroda uveljaviti svoje sebične interese.

V Novem mestu je šlo ljudstvo na ulice in demonstriralo proti spekulantom. V Karlovcu so se vršile velike demonstracije proti odušitvi in navijalcem cen. Borbo proti spekulantom in odušitvi moramo voditi z isto odločnostjo, s kakršno smo se borili proti okupatorju.

Na našem trgu je pomanjkanje nekaterih predmetov. To je posledica ropanja in uničevanja našega gospodarstva, ropanja in uničevanja, ki ga je sovražnik bil načrtno organiziral in izvajal. Zdaj pa se čisto dogaja, da nekateri kupci trgovcem za posamezne proizvode sami ponujajo višje cene kakor so določene. To je pravo gotovo najboljša podpora črnoborzijskosti in odušitvi. Zato je treba temu pojavu napovedati najodločnejši boj. Posebej pa se zato, ker pri tem so spet najbolj škodovani tisti, ki so pomoči najbolj potrebni — najširše ljudske množice, ki jim je najbolj v interesu, da se naša trgovina uredi na tak način, da bo onemogočeno vsako spekulativno in dobičkarstvo.

Kontrola ljudstva, neustmiljena borba proti odušitvi, pogumno razkrinkavanje spekulativnosti, borba proti podkupovanju in črnoborzijskosti, to so pravo gotovo najuspešnejša sredstva za pravične cene. Vse ljudske množice morajo budno bdeti in biti na straži, da protiljudski elementi, spekulanti in odušitvi ne bodo mogli lagati in izgrajevati naše demokratske oblasti. S svojo oboroženo borbo smo si izvojevali demokracijo v celoti, izvojevali smo si pravico do samoodločbe, pravico, da si svobodno postavljamo svojo oblast, pravico do svobodnih volitev, zdaj moramo to svojo oblast in te svoje pravice zavarovati tako, da uspešno izbojujemo bitko proti vsem tistim, ki hočejo to našo oblast in te pravice našega ljudstva izgrajevati v svoje sebične koristi.

Na predlog Ministrskega sveta demokratske federativne Jugoslavije in na temelju člena 4. Odredbe o Vrhovnem zakonodajnem in izvršnem narodnem predstavništvu organu Jugoslavije kot začasnim organu Vrhovne narodne oblasti v Jugoslaviji v času narodno osvobodilne vojske izda Predsedništvo antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije

Zakon o odvzemu vojnega dobička, pridobljenega za časa sovražne okupacije

»Uradni list« dne 29. maja 1945, št. 36-320

Člen 1. Za vojni dobiček, ki pade pod udarec tega zakona se smatra tisto povečanje imetja v kakršnikoli obliki, ki ga je na dan 9. maja 1945. leta imela pravna ali fizična oseba nad imovino, ki jo je ta oseba posedovala 5. aprila 1941. leta in katero povečanje izvira iz gospodarske ali druge delavnosti izvrševane za časa vojske v državi ali izven nje z izkoriščanjem izjemnih vojnih razmer in bede naroda in presega normalni dobiček, ki bi ga ta oseba mogla pridobiti v normalnih (rednih) pogojih gospodarstva in ki v svoji skupni vrednosti znaša več kot 25.000 dinarjev DFJ.

Člen 2. Kot vojni dobiček se smatra tudi tisti del imetja pridobljenega v času označenem v čl. 1., ki je potrjen za kakršnekoli investicije ali za popravilo škode nastale v tem času na imetju vojnega dobičkarja, ali ki je uporabljen za odplačilo njegovih dolgov, napravljenih pred 6. aprilom 1941. leta.

Člen 3. Za vojni dobiček se smatra tudi tisto imetje iz čl. 1., ki je v teku vojske potom podedovanja, v obliki dote ali kot darilo prenešeno na drugo osebo.

Člen 4. Ne bo se smatralo za vojni dobiček samostojna obrtniška, ki ni zaposloval več kakor enega pomočnika, enega vajenca, in dobiček poljedelca, ki ni stalno uporabljal najemno delovno silo.

Pod stalno uporabljen delovno silo se ne bo računala tista najemna sila, ki je bila četudi stalno uporabljena na vaškem gospodarstvu ali v obrtni delavnici, da bi se z njo nadomestila vsled vojske (odhod k vojakom), internacije, ujetništva, umora itd. izgubljena delovna sila.

Člen 5. Kolikor je ena oseba iz čl. 1. zaradi neposrednega učinka vojnih dogodkov utrpela škodo v taki meri, da je vrednost njenega celokupnega imetja na dan osvoboditve bila manjša kakor njena vrednost 6. aprila 1941. leta, ista ne spada pod določbe tega zakona.

Člen 6. Finančni organ, ki ga odredi pristojni Narodno osvobodilni odbor kot referenta za vojni dobiček, bo sestavil za pristojno komisijo predloge o višini vojnega dobička na temelju prijavi, referatov (kjer ne obstoji prijava) in zbranih podatkov oziroma osebne ugotovitve.

Člen 7. — 1. Višino vojnega dobička ugotavlja komisija po svobodni oceni, pri kateri je treba upoštevati v prvi vrsti prijavo oziroma referat, zbrane podatke in predloge referenta za vojni dobiček.

2. Sejam komisije prisostvuje in pomaga pri delu referent za vojni dobiček pristojnega Narodno osvobodilnega odbora.

3. Pred začetkom dela položijo člani komisije prisego.

4. Razprava komisije so javna.

3. Ako je vojni dobičkar umrl in je njegovo imetje prenešeno na dediče ali prejemnike daril ali prejemnike dote, bodo prijave predložili dediči oziroma prejemniki daril oz. prejemniki dote, vsak za del imetja vojnega dobička, ki ga je podedoval ali dobil v darilo oziroma prejel kot doto.

Člen 4. — 1. Višino vojnega dobička ugotovi komisija petih članov, ki jih postavlja in zamenjuje Narodno osvobodilni odbor, v katerega sestavo obstoji davčni oddelek, a za pravne osebe komisija 5 članov, ki jih postavlja in zamenjuje Okrožno narodno osvobodilni odbor.

2. Višino vojnega dobička ugotavlja komisija tistega Narodno osvobodilnega odbora, na čigar področju je imel vojni dobičkar za časa okupacije stalno delavnico; ako je imel eno ali več delavnic na področju raznih davčnih oddelkov, ali ni imel stalne delavnice, ugotavlja višino vojnega dobička komisija tistega narodno osvobodilnega odbora, na čigar področju ima vojni dobičkar svoj dom.

3. Za pravno osebo je pristojna komisija tistega Okrožnega narodno osvobodilnega odbora, na čigar področju se je nahajal sedež uprave pravne osebe na dan osvoboditve.

Člen 5. — 1. Pristojni narodno osvobodilni odbori morajo od dneva objavitve tega zakona zbirati podatke za vsakega vojnega dobičkarja. Vse oblasti, ustanove in osebe morajo Narodno osvobodilnim odborom na njihovo zahtevo nuditi vse podatke, s katerimi razpolagajo o poslovanju posameznih vojnih dobičkarjev.

2. Ravno tako mora vsaka oseba, ki je v času, naznačenem v členu 1. tega zakona, prodala nepremičnino ali ki je prodala zlato, nakit ali drugo premičnino imetje v vrednosti nad 5000 dinarjev DFJ, prijaviti ime kupca in prodajno ceno pristojnemu Narodno osvobodilnemu odboru v roku 30 dni od dneva objavitve splošnega javnega poziva iz čl. 3.

Člen 6. Finančni organ, ki ga odredi pristojni Narodno osvobodilni odbor kot referenta za vojni dobiček, bo sestavil za pristojno komisijo predloge o višini vojnega dobička na temelju prijavi, referatov (kjer ne obstoji prijava) in zbranih podatkov oziroma osebne ugotovitve.

Člen 7. — 1. Višino vojnega dobička ugotavlja komisija po svobodni oceni, pri kateri je treba upoštevati v prvi vrsti prijavo oziroma referat, zbrane podatke in predloge referenta za vojni dobiček.

2. Sejam komisije prisostvuje in pomaga pri delu referent za vojni dobiček pristojnega Narodno osvobodilnega odbora.

3. Pred začetkom dela položijo člani komisije prisego.

4. Razprava komisije so javna.

Člen 8. — Vojni dobiček ugotovljen po prejšnjih določilih, se odvzame vojnemu dobičkarju v celotnem znesku v korist fonda za pomoč prizadetim krajem in žrtvam vojne ter fašistične okupacije.

Člen 9. O ugotovljenem vojnemu dobičku komisija pisмено obvesti vojnega dobičkarja. On mora ugotovljeni denarni znesek vojnega dobička plačati v roku 30 dni od dneva sporočila.

Kolikor vojni dobičkar dokaže, da mu je z ozirom na nelikvidirano njegovega imetja nemogoče plačati odrejeni znesek vojnega dobička v roku 30 dni, mu komisija sme dopustiti odplačilo v obrokih v smislu določil o neposrednih davkih. Razen tega se bo odredba komisije o vojnem dobičku objavila na vidnem mestu v zgradbi, kjer komisija opravlja svoj posel.

Člen 10. Vojni dobičkar se sme pritoževati glede višine ugotovljenega vojnega dobička komisiji navedeni v čl. 11. Pritožba se preda Narodno osvobodilnemu odboru, pri katerem je ugotovljena višina vojnega dobička.

Vsak polnoletni državljani (ka), z oziroma odnosnega Narodno osvobodilnega odbora sme predložiti pritožbo proti višini vojnega dobička, ugotovljenega po komisiji, ako najde, da je višina vojnega dobička, ugotovljenega po komisiji, manjša kakor pa tista, za katero on prinaša dokaze.

Člen 11. — 1. Glede pritožb na odredbe komisije Okrajnega narodno osvobodilnega odbora o višini vojnega dobička pri Okrožnem narodno osvobodilnem odboru, a glede pritožb na odredbe o vojnem dobičku, ki jih v prvi stopnji izda komisija Okrožnega narodno osvobodilnega odbora, odločuje komisija 5 članov, ki jo izvoli Oblastni in Pokrajinski (glavni) narodno osvobodilni odbor, a v federalnih pokrajinah, kjer teh ni, komisija, katero izvoli Vrhovni zakonodajni organ.

2. Odredbe na predložene pritožbe, ki jih morajo navedene komisije izdati v roku 15 dni, so pravomočne.

Člen 12. — 1. Plačilo ugotovljenega denarnega zneska vojnega dobička vsi Okrajni narodno osvobodilni odbori oziroma oni krajevni narodno osvobodilni odbori, ki ga je za to pooblastil Okrajni narodno osvobodilni odbor.

2. Glede plačila in zavarovanja se bodo uporabljala določila o plačilu neposrednih davkov.

Člen 13. — 1. Vojni dobičkar, ki ne predloži v rednem roku prijave o vojnem dobičku, bo poleg ugotovljenega zneska vojnega dobička plačal na račun kazni 15 od sto ugotovljenega vojnega dobička, a 30 od sto, ako prijave ne poda niti v roku, odrejenem s posebnim pisnim pozivom.

2. Denarne kazni sme biti oproščena samo tista oseba, ki dokaže, da jo je nek neizbežen zadržek oviral, da poda prijavo.

Člen 14. Pravo države na odvzem vojnega dobička in pravo države na določanje denarne kazni (člen 13.) in kazni prisilnega dela ne zastara.

Člen 15. Minister financ se pooblašča, da izda navodila za uporabo tega zakona.

Člen 16. Ta zakon stopi v veljavo, ko se objavi v »Uradnem listu« demokratske federativne Jugoslavije.

Beograd, dne 24. maja 1945. leta.

Predsedništvo AVNOJ-a

Sekretar: Peruničič I. r. Predsednik: dr. Ribar, I. r.

I. kongres Osvobodilne fronte Slovenije

Dne 15. in 16. julija 1945 se bo vršil v Ljubljani prvi kongres Osvobodilne fronte Slovenije. Sklicuje in prireja ga Izvršni odbor OF Slovenije. Kongres OF bo imel velik pomen za razvoj in utrjevanje naše vsenarodne politične organizacije, za utrjevanje in razvoj političnega življenja vseh jugoslovanskih narodov v duhu enotnega narodno-osvobodilnega programa, kakor tudi za ureditev celotnega našega državnega življenja.

Zato poziva Izvršni odbor Osvobodilne fronte Slovenije vso slovensko

javnost, da podpre v celoti delo vseh organizacij in odborov, ki jim je poverjena priprava kongresa. IOOF naproša vse organe narodne oblasti in predstavnike vojske na teritoriju Slovenije, da nudijo za pripravo kongresa vso potrebno pomoč. Ker se bo vršil kongres v Ljubljani, zato se IOOF še posebej obrača na prebivalce naše prestolnice s prošnjo, da z razumevanjem in požrtvovalnostjo podpro delo prirediteljev.

Izvršni odbor Osvobodilne fronte Slovenskega naroda

Imenovanje okrožnih volilnih komisij

za celjsko okrožje

Na podlagi čl. 1. Pravilnika za poslovanje Okrožnih, Okrajnih in Krajevnih volilnih komisij za volitve v Krajevne narodno osvobodilne odbore in odposlance v Okrajno narodno osvobodilno skupščino ter razpisa volitev z dne 30. junija 1945 imenujem sledeče tovariše in tovariše v Okrožno volilno komisijo za Celjsko okrožje:

Dr. Vekoslav Kukovec, odvetnik v Celju,
Purnat Angela, trgovska pomočnica, Bočna 79;
Perčič Jože, kmet in gostilničar, Planinska vas št. 1;
Sedej Avgust, sodni uradnik, Vransko št. 50;

Roš Fran, učitelj, Celje;
Stropnik Slavka, delavka, Celje;
Polh Franc, medicinar, Šostanj;
Berglez Milena, trg. pomočnica, Celje, Vodnikova 6;
Zupančič Vera, dijakinja, Radeče pri Zidanem mostu.

za mariborsko okrožje

Na podlagi čl. 1. Pravilnika za poslovanje Okrožnih, Okrajnih in Krajevnih volilnih komisij za volitve v Krajevne narodno osvobodilne odbore in odposlance v Okrajno narodno osvobodilno skupščino ter razpisa volitev z dne 30. 6. 1945, imenujem sledeče tovariše in tovariše v Okrožno volilno komisijo, za Mariborsko okrožje:

Lampret Jože, duhovnik, Maribor;
Ceh Drago, delavec, Mežica;

Odlikovanje za najboljše delavce

Da bi prešli delavci in nameščenci za svoje ustvarjalne napore v obnovi dežele in krepitvi našega gospodarstva javno priznanje, je predsedstvo AVNOJ-a izdalo uredbu, ki uvaža »red delac«.

S tem odlikovanjem bo naša ljudska oblast v imenu vsega naroda počastila in dala javno priznanje vsem našim najboljšim delavcem in nameščencem-udarnikom, ki kljub vsem težavam in nedostatom, s katerimi se še borimo, kljub slabi prehrani in obleki, vlagajo vse svoje moči, svoje znanje in sposobnosti v delo za čim hitrejšo obnovo naše domovine. S samoiniciativo in iznajdljivostjo

so v rekordnem času popravili in postavili stroje in tovarne, našli so nove metode dela, da v istem času napravijo mnogo več, kot je običajna proizvodnja, da z izboljšanimi stroji prihranijo material in povečajo proizvodnjo.

Delavci in nameščenci Srbije so na svojem prvem kongresu v Beogradu že predlagali AVNOJ-u v odlikovanje najboljše arabske udarnike. Upamo, da bomo lahko kmalu tudi iz vrst slovenskega delavstva predlagali one najboljše, ki vajtrajno in požrtvovalno delajo v korist nas vseh.

Pričetek kongresa balkanske mladine

Beograd, 9. julija. (Tanjug.) Danes se je na Kolarčevi univerzi v Beogradu pričel prvi kongres balkanske mladine. Veliko število mladinskih delegatov iz vseh balkanskih držav je manifestiralo na tem edinstvenem zboru pripravljenost balkanske mladine, da ojači prijateljstvo balkanskih narodov in da stavi vse svoje razpoložljive moči v obnovo porušjenih balkanskih dežel. Velika ideja medsebojnega prijateljstva je bila še enkrat proklamirana na tem kongresu balkanske mladine, edinstvenem v zgodovini balkanskih narodov. Velika dvorana Kolarčeve univerze, v kateri se vrši kongres, se je tresla od navdušenih vzklikov maršalu Jugoslavije Josipu Brozu-Titu, vodji albanskega naroda Enveru Hodži, pokrovitelju domovinske frontovske Bolgarije Georgiju Dimitrovu, edinstvu mladine in balkanskih narodov, mladini Jugoslavije in mladini vseh balkanskih narodov.

Dvorana Kolarčeve univerze je bila okrašena z raznimi parolami v duhu kongresa in s številnimi zastavami balkanskih dežel. Nad mizo delovnega predsedništva je obešen velik grb I. kongresa balkanske mladine, okrašen z zastavami vseh balkanskih narodov, z velikim napisom v vseh balkanskih jezikih: Zivelo bratstvo balkanskih narodov in balkanske mladine! Točno ob 8.30 so vstopili v dvorano uradni predstavniki delegacije in mladina. Ob priliki vstopa je bila vsaka skupina navdušeno pozdravljena od navzočih. Predsednik AVNOJ-a dr. Ivan Ribar, predsednik vlade Edvard Kardelj, predstavniki generalnega štaba jugoslovanske armade, predstavniki tujih vojaških misij, člani zvezne vlade in člani narodne vlade Srbije so bili ob priliki vstopa v dvorano pozdravljeni z dolgotrajnim vzklikanjem s strani mladine. Z burnim vzklikanjem je bil pozdravljen ob priliki vstopa v dvorano veleposlanik Sovjetske zveze Sad-čikov. Pred otvoritvijo kongresa so zbori balkanskih delegacij zapeli himne, ki so jih navzoči poslušali stoje in sramljivo z dolgotrajnim ploskanjem.

Točno ob 9.30 uri je tajnik centralnega odbora USAOJ-a Rato Dugonjič otvoril kongres v imenu pripravljalec odbora kongresa in pozdravil uradne predstavnike in mladinske delegate balkanskih držav in predstavnike mladine Madžarske in Italije, ki so prav tako prisostvovali temu kongresu. V svojem govoru se je tajnik Rato Dugonjič zahvalil demokratskim vladam balkanskih držav, ki so s svojo pozornostjo omogočile, da mladina pripravi svoj kongres in so na ta način pokazale svojo željo, da pomagajo pri vsakem koraku, s katerim se ojača tesno sodelovanje balkanskih narodov. Na kongresu je bilo z obžalovanjem poudarjeno, da se grška mladinska organizacija ni udeležila kongresa zaradi izrecne prepovedi s strani današnjih grških oblasti, ki so na ta način še enkrat pokazale, da jim ne leže pri srcu koristi ustvaritve sodelovanja in bratstva med balkanskimi narodi. Nato so izbrali častno in delovno predsedništvo kongresa. V častno predsedništvo so bili izbrani: generalisim ZSSR Josip Visarionovič Stalin, predsednik vlade Velike Britanije Churchill, predsednik Zedinjenih ameriških držav Truman, predsednik vlade demokratske federativne Jugoslavije Josip Broz-Tito, prvobornik vlade domovinske fronte Bolgarije Georgij Dimitrov, predsednik bolgarske vlade Kimon Georgijev, predsednik albanske vlade generalni polkovnik Enver Hodža, predsednik rumunske vlade Peter Groze, centralni komitet EAM-a, svetovni mladinski svet, protifašistični komitet sovjetske mladine, centralni odbor USAOJ-a, centralna mladinska komisija pri domovinski fronti Bolgarije, centralni komitet BEAS-a, centralni komitet EBON-a in centralni komitet rumunske progresivne (napredne) mladine. Nato je povzel besedo podpredsednik vlade demokratske federativne vlade in minister za konstitucijo Edvard Kardelj, ki je v svojem govoru poudaril pomen I. kongresa balkanske mladine, ki kot celota predstavlja velik korak v delu na medsebojnem zbliz-

žanju naših narodov pri okrepitvi demokracije in obnove v vseh balkanskih deželah. Balkanska mladina, ki se je hrabro borila za osvoboditve in demokratske pravice pristopa s svojstvenim zaletom k velikemu delu povojne graditve in vzajemnega zblizanja balkanskih narodov, ki je glavni pogoj za trajni mir na Balkanu. Za ministrom Kardeljem sta govorila predsednik AVNO Albanije Hasan Pulja in član narodnega komiteja domovinske frontovske Bolgarije dr. Genovski, ki sta pozdravila delo kongresa. Pozdravljajo kongres, je dr. Genovski izrazil veselje bolgarskega naroda, da mlade generacije Balkana zapuščajo stara nazadnjaška pota in vodijo borbo za pravično bratstvo balkanskih narodov ter uničujejo poslednje ostanke fašizma. Današnja največja naloga balkanske mladine je likvidacija vseh ostankov sovнизma in uničenje vseh sporov, ki so bili do sedaj izzvanji med bratskimi balkanskimi narodi. Na koncu so delegati mladine Poljske, Italije, Madžarske, Grčije, Bolgarije, Rumunije in Jugoslavije pozdravili kongres. Izrazili so odločnost mladine njihovih dežel, da jih ne more nič odvneti s poti vzajemnega sodelovanja, iskrenega prijateljstva in trajnega miru.

Letalske zveze Moskve z evropske prestolnicami

London, 9. jul. (Reuter). Moskovski radio je poročal, da je direktna zračna služba z Berlinom ena od tridesetih rednih zvez, ki spajajo Moskvo z evropskimi prestolnicami in s prestolnicami 16 republik Sovjetske zveze. Glavne zveze združujejo Moskvo z Dunajem, Prago, Varšavo, Bukarešto, Budimpešto, Sofijo, Beogradom in Teheranom.

Objava Glavne trofejne baze M. N. O. oddelka za Slovenijo

»Dovoljenje za vozilo«, izdana od Glavne trofejne baze M. N. O. oddelka za Slovenijo, se podaljšujejo do 31. julija 1945.

Pripravimo se na volitve!

Naše Narodno-osvobodilne odbore in odbore OF, ki ponekod opravljajo funkcije Narodno-osvobodilnih odborov, je ustvarilo ljudstvo kot organe resnične svoje oblasti, ki bodo dosledno branili njegove interese, preko njih bo ljudstvo upravljalo samo sebe. In prav v te odbore, ki so izraz prave in resnične volje ljudstva, so se marsikje že in se še skušajo vrniti najrazličnejši ljudje.

So spekulanti, ki se znajdejo v vsakem položaju. Znani so od stari Jugoslaviji, pod Italijani in pod Nemci in tudi sedaj so se znali ponekod vrniti v odbore, v katere vnašajo starega duha, poizkušajo v njih sabotirati in s tem zelo zavirati delo odborov. Tako so prišli ponekod v odbore razni župani in občinski tajniki ter tudi drugi »vplivnejši ljudje«, ki so bili ves čas sodelavci okupatorjev. Prav o teh ljudeh, zaradi tega, ker so nekaj vodili upravne posle, vlada ponekod napačno mišljenje o njihovi sposobnosti. To pa je le še ostanek stare miselnosti našega človeka, ki včasih misli, da bi on sam ne znal voditi upravnih poslov tako kot tisti, ki ima že dolgoletno prakso. Spekulanti skušajo, kjer le morejo, nastavljanje svoje miselnosti, da bi tako izrinili poštene in značajne ljudi iz odborov, ki so že skozi štiri leta narodno-osvobodilnega boja pomagali graditi našo oblast. Skušajo izrivati iz odborov tiste, ki so štiri leta podpirali partizane, in izrivajo iz odborov celo tiste sposobne ljudi, ki danes s svojim marljivim delom pomagajo utrjevati ljudsko oblast. Te ljudi, ki so bili pogosto že dolga leta svetovalci ljudstva, ljudje včasih poslušajo in pri tem ne pomislijo, kdo so tisti, ki prispevajo.

Samo zaradi tega se vrnjajo v naše odbore ljudje, ki tja ne spadajo, namesto da bi prišli na to mesto res tisti, ki bi jim ljudstvo zaupalo in ki bi znali najbolj skrbeti za njegove koristi. Inicijativnost in budnost vsega ljudstva pa je v kalu preprečila vsako tihotapljenje spekulativ in sovražnikov v naše odbore in organe ljudske oblasti. Zato bodo volitve, ki so pred nami, zrealo naše zavednosti in aktivnosti, da bomo izvolili res take odbore, v katerih ne bo spekulativ ali vrnjenec.

Po drugi strani pa so ponekod žene še vedno zapostavljene ali pa tudi same ne sodelujejo v organih oblasti. Kako napačen je tak odnos do žene, nam jasno dokazujejo primeri v Beli Krajini in na Notranjskem, kjer so bile v Narodno-osvobodilne odbore izvoljene žene, ki so polnovredno nadomestile moške. Ob večerih so vodile delo krajevnih in okrajnih, pa delate v okrajnih Narodno-osvobodilnih in OF odborih, ter pokazale čudovite primere zavednosti in poštenosti. Žena, ki se je borila kot vojak rano ob rami s svojim možem, žena, ki je v zadnjem povodu nadomestovala moža-borca, ta žena je jasno dokazala vse svoje zmožnosti. In zakaj ne bi žene, ki so sposobne opravljati vsako delo, žene, ki so sposobne kot vsak drug prišle tudi v odbore! Te volitve morajo odstraniti tudi

to pomanjkljivost.

Velika napaka je, da se ljudje še vedno pogosto na boje vrnjenec, ker se nečejo »zameriti«. To je dokaz, da se ne zavedajo dovolj, da je danes oblast v rokah ljudstva. Tisti ljudje pa, ki bi morali prevzeti oblast, ki bi morali voditi upravne posle, tisti ljudje se boje priti v odbore, boje se prevzeti nase odgovornost, ker se ne čutijo dovolj močne in se boje, ker so maloverni sami do sebe. Ljudstvo samo mora razkrinkati te spekulante, razkrinkati jih mora javno, na sešankih in na zborih volilcev. Nastopiti je treba proti temu, da bi se skrivali kriziralo. Javna kritika, kritika na pravem mestu bo pomagala odpraviti take pojave v našem upravnem aparatu. Zato je treba brezobzirno krizirati vse napake in slabosti, ki se pojavljajo v našem delu, da bomo lažje premagali vse težave.

Pojave spekulativstva in vrnjanje v naše odbore opazimo najpogosteje v po-

krajinah, ki so bile ves čas ali skoraj ves čas okupirane. V Beli Krajini in na Notranjskem, torej v krajih, ki so bili že precej časa svobodni, kjer je ljudstvo že volilo svojo narodno oblast. Sredi boja je takih primerov malo. V teh krajih ima ljudstvo izkušnje, ker je že javno nastopalo. Na zborih volilcev, kjer vsak izvoljeni član odbora odgovarja za svoje delo, na zborovanjih in sešankih so ljudje javno krizirali vse nepravilnosti in kontrolirali delo odborov.

Kmalu se bodo vršile volitve v Narodno-osvobodilne odbore po vsej Sloveniji. Budno moramo paziti, da bodo v naše odbore izvolili ljudi, ki bodo vredni ljudskega zaupanja. Vzemimo si za zgled Belo Krajino in Notranjsko, kjer je ljudstvo že pri svojih prvih volitvah res samo odločilo o predstavnikih svoje oblasti. V odbore ne smejo priti spekulanti in slabi ljudje, če hočemo, da bodo naši odbori res demokratični in ljudski.

Budnost pri volitvah

Ko so se lanskega leta začele izvajati na področju Slovenskega Primorja volitve, je ljudstvo začutilo, da da je prišel tisti tako dolgo pričakovani čas, ko si bo lahko postavilo svojo ljudsko oblast. Odbori Osvobodilne fronte so tudi tu sicer že obstojali in so začasno vršili oblastveno posle. Ljudstvo pa je odkrilo, da so se v nekatere odbore skrili spekulanti in sebičnejši, ki pa so hoteli s svojim spretnim jezikom in s preračunanim vedenjem prevariti tudi okrajne odbore OF. Mnogi takšni spekulanti so se vrnili zlasti v takrat obstoječe Gospodarske komisije, kjer so se skrili kot gospodarski strokovnjaki.

No volilnih zborovanjih, kjer so sestavljali kandidatelne liste, so se volilci dosledno upirali kandidaturam takšnih ljudi, za katere so vedeli, da imajo na vesti prestopke proti ljudstvu, proti narodno osvobodilni borbi. Vendar pa se je nekatere sebičnejše in spekulativne zlasti tam, kjer ni prišla kontrola ljudstva do izraza, posrečilo priti v Krajevno narodno osvobodilne odbore, v Okrajne in celo v Okrožne narodno osvobodilne skupščine.

Kako občutljivi so bili Primorci pri izbiri ljudi v svoje odbore, zlasti v Okrožne izvršne odbore, kaže primer iz srednje primorskega okrožja.

Mož, ki je bil član Gospodarske komisije v volilni ednici Miren pri Gorici se je posrečilo priti v Okrajno narodno osvobodilno skupščino, ki ga je izvolila tudi za delegata v Okrožno narodno osvobodilno skupščino. V dvorani, kjer je Okrožna skupščina zasedala, da bi izvolila Okrožno izvršni odbor, je moral oni iz okraja Miren pri izklicanju vstati. Takoj nato se je dvignila delegatka iz goriškega okraja, ki je protestirala, da so člani Okrožne skupščine taki ljudje,

kot je dotični iz Mirna. Povedala je, da si je ta iz Mirna pred približno šestimi meseci nezakonito prisvojil pet kilogramov govejega mesa, ki ga je kot član Gospodarske komisije odtegnil porabi prebivalstva v Mirnu. S tem je pokazal, da ni pošten, in kot tak ne more biti v odboru ljudske oblasti.

Protest tovarišice iz Gorice je skupščinsko dvorano močno razgibal. Delegati so se drug za drugim oglašali k besedi. Dokazovali so, da nepoštenimajmo mesta v njih sredi in zahtevali so izključitev mirenkega odposlanca. Vstal je pa tudi nekdo, ki je poudarjal, da samo to dejanje ni še povod za odvzem mandata temu iz Mirna. Toda člani skupščine so vztrajali pri svoji zahtevi: kdor ni popolnoma pošten, nima pravice v skupščini. Mož iz Mirna je moral dvorano zapustiti.

Istega dne je bil na isti skupščini razkrinkan lesni trgovec iz St. Vida v Vipavski dolini. Tudi ta je prilezel iz krajevnega odbora v okrajno in okrožno skupščino. Tu so se pa oglašili tovariši, ki so povedali, da je bil trgovec član fašistične stranke, in da kot tak ne more biti v odboru ljudske oblasti. Kljub temu, da je javni tožilec delegatom obrazložil, da samo to, če je bil trgovec član fašistične stranke, ni še dovolj za izključitev iz skupščine, če se je kot Slovenec in človek dobro obnašal, so delegati zahtevali njegovo izključitev, češ, da bi jim borci, ki so padli za svobodo domovine ne odpuštili, če bi sedeli s fašistom v isti ustanovi.

V Velikih Zabljah v Vipavski dolini pa volilci tamkajšnje volilne ednice niso bili tako trdni. V kraju je bil za župnika dr. Klinec, daleč naokrog znan nasprotnik ljudske demokracije, ki pa se je ob zlomu Italije potuhnil in začel hliniti simpatije do Osvobodilne fronte. Pred volitvami je agitiral med ljudstvom na vse mogoče načine, naj izvoli za predsednika krajevnega odbora kmefa, ki ga je priporočal on. O svojem kandidatu je trdil, da je pošten in socialen človek, da je sovražnik fašistov itd. Krajevni odbor Osvobodilne fronte je bil premalo odločen, da bi spoznal in razkrinkal župnikove nakane.

Na dan volitev je bil izvoljen kmef, ki ga je priporočal župnik. Toda v vasi se je začelo kmalu šušljati, da v odboru nekaj ni v redu. Odborovih sej sploh ni bilo in predsednik krajevnega narodno osvobodilnega odbora je začel kmalu po izvolitvi onemogočati pobiranje davkov ter izročanje živine in hrane vojski. Trdil je, da KNOO mora biti branilec kmefa pred oblastjo. Začel je svoje spekulativsko delo tudi na ta način, da je kral svojo živino doma ter jo za previsoko ceno prodajal vaščanom; za vojsko potrebno živino pa je jemal pri najskrajnejših pripadnikih OF. Skrilal je žito pred oblastjo in isto priporočal tudi svojim znancom. Dasi

je bil najbogatejši v vasi, ni dal niti enega živinčeta vojski. Skrilal je nekaj skrivajcev ter organiziral v vasi celo strašno službo s pretezo, da pač stražijo, ker se ni Narodne zaščite. Straža je imela nalogo obveščati predsednika, kdaj gredo proti vasi partizani. Ta je ob taki priliki skril skrivajce in obvestil tiste vaščane, ki so kaj skrivali pred vojsko.

Ko je straža neke noči streljala na partizane, je predsednikovo delo prišlo na dan. Člani okrajne Narodne zaščite so našli v hiši predsednika bunkerje z žitom, slanim in celo skrit avtomobil. »Župan« je pobegnil, toda župnik Klinec je iskal zanj protekcije celo pri POOF za Slovensko Primorje, kateremu je stavil popolnoma kramarske protisluhe.

Ob novem letu leta 1945 so prišli v nekatere vipavske vasi četniki. Tedaj se je žabljški »župan« vrnil. Naša oblast je odkrila, da je obstojala v Velikih Zabljah četniška organizacija, ki sta jo vodila dr. Klinec in predsednik KNOO. Oba sta ob zmagi naše vojske v Trstu in Gorici pobegnila s četniki.

Ponekod v Slovenskem Primorju so volilci spekulante in sebičnejše razkrinkovali šele na volitvah. Te so odstavljali na vaških zborih volilcev. Nekateri člani KNOO so pa volilci ostavili na vaških zborih tudi zaradi nedelavnosti. So namreč tudi ljudje, ki se dajo izvoliti v odbor zavoljo časti, ker si mislijo, da so naši odbori podobni odborom v prejšnjih občinah, ko je bil človek odbornik le na papirju, delati mu pa ni bilo treba nič.

Da se bomo izognili nevarnosti, da bi se v naše odbore vrnili ljudje, ki so spekulanti in sebičnejši, moramo biti budni, budni prav tako, kakor so bili budni naši partizani na straži. Mimo naših oči ne sme iti nič, česar bi ne videli, za kar bi se ne pozanimali.

Volitve, ki so pred nami, bodo za slovensko ljudstvo merilo njegove politične zvesti, njegove moralne trdnosti, borbenosti in odločnosti. Ker zdaj velja pravilo: »Kakor si boš postal, tako boš ležal, mora vsak volilec budno spremljati potek volitev in tudi priprav zanje. Vsako nepravilnost je treba krizirati javno, ne za platom. Naše gibanje zahteva od slehernega državljanca, da krizira, če vidi kje napako.

S skupnim delom, složnostjo in budnostjo bomo pri volitvah dosegli, da bo naša oblast res v rokah ljudstva.

Naša mladina bo srečna

Začetek socialno-političnega tečaja za vzgojiteljice v otroških domovih

Včeraj se je v predavnišnici Trgovske akademije svačeno začel prvi socialno-politični tečaj za vzgojiteljice v otroških domovih, ki jih ustanavlja ministrstvo za socialno politiko. Tov. Milena Mohoričeva, načelnica oddelka za zaščito mater in otrok pri tem ministrstvu, je v uvodnih besedah pozdravila ministrstvo za socialno politiko, tov. Vido Tomšičeva, šefa kabineta ministrstva za narodno zdravje, tov. dr. Obračunčeva, šefa kabineta ministrstva za prosveto, tov. Jurančiča, predavatelje ter udeležence tečaja. V kratkih potezah je prikazala važne naloge socialno-političnega tečaja, ki bo udeleženkam dal osnovno znanje in navodila za nadaljnjo izobrazbo, da bodo mogle v zadovoljstvo naših mater in srečo njihovih otrok voditi novo ustanovljene otroške domove.

Za njo je spregovorila minister za socialno politiko, tov. Vida Tomšičeva, ki je dejala, da je ta socialno-politični tečaj prvi, bodoči pa bodo še bolj skrbno pripravljeni in se bodo spreminili v trajno šolo. Poudarila je, da je skrb za otroka ena naših najvažnejših nalog. Ta skrb je danes vsestranska. Ministrstvo za narodno zdravje in za prosveto imata v tem pogledu posebne naloge, v sedanjih razmerah pa ima tudi ministrstvo za socialno politiko izredno važno vlogo v skrbi za otroka.

Položaj matere in otroka je bil v bivši Jugoslaviji skrajno slab. Matere — delavke in kmetice, ki so morale garati po stransko progo proti Guilinu. Čez polje in jeseni so Japonci zasedli mesta Čanša, Henan, Lilin, Guilin in Ljčkou. Japonske čete, prodirajoče od severa od strani Jance in one, prodirajoče od juga iz področja Kantona, so se združile. Vse ozemlje vzhodno od črte Hankou—Čanša—Lulin—Kanton je bilo odrezano od nacionalne Kitajske. Japonskim četam se je bilo v glavnem posrečilo rešiti postavljene naloge. Ob enem so med ofenzivo razbile nad 100 divizij gomindanovskih armad.

Kdor se je zanimal za stanje gomindanovske vojske in položaja v nekaterih krogih Gomindana, nad takšnim izidom japonskih operacij v letu 1944 ni bil presenečen. Vpliv pro-japonskih elementov se je kazal že v tem, da so držale na bojišču razporejene gomindanovske čete zadnje poldrugo leto pred japonsko ofenzivo roke križem. Namesto da bi se borile proti Japoncem, so bile nekatere čete poslone v Sinczjan, da bi tam v interesu kitajskih fevdalcev in birokratov zatirale civilno prebivalstvo teh krajev. Vsi se spominjamo, da so poskusile kitajske čete spomladi 1944 med zasledovanjem kozakov, bežičih pred zatiranjem po reakcionarnih uradnikih, vdreti celo v kraje Mongolske narodne republike. V dne, ko so japonske armade razvijale ofenzivo proti armadam čunčinskih generalov ter zasedale eno strateško postojanko za drugo, so predstavniki čunčinske vlade ponovno zahtevali od 8. armade, naj opusti znaten del svojih rednih čet, pa tudi vse narodne partizanske sile, izvemši 10 kadrovskih divizij.

(Dalje prihodnjic.)

Nevarna pridiga

V svoji nedeljski pridigi med deseto mašo je višnjegorski župnik Franc Vidmar, med drugim govoril tudi naslednje:

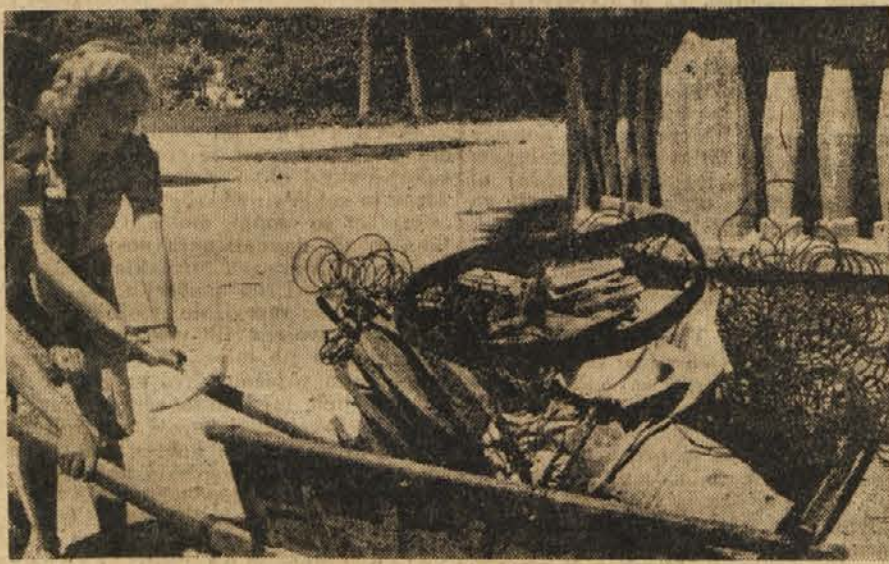
»Po spetu hodijo dandanes lažnivi preroki. Na debelo razglašajo razne lepe obljube, ljudem obetajo vse mogoče in nemogoče stvari in poverhu še »nekakšno svobodo«. To so lažnivi preroki, pazite se jih in ne verujte njihovim lepim besedam.

Vsi peste za prigodbo o volku, ki si je nadel očjo kožo ter šel nagovarjat ovce pred stajo, naj pridejo ven. Ko ovce le niso preveč zaupale njegovemu vabljenemu glasu, jih je volk v ovčjem kožuhu pričel vabiti iz staje z vsemi mogočimi obljubami. In ko so ga ovce le ubogale — je volk planil in naivne ovce razgrljal ter podpalil.

Vidite — je dejal župnik Vidmar, rojak iz znanega Ajdovca — strašno nevarno je zaupati takšnim krivim prerokom, ki obetajo nebesa na zemlji. To je posebno nevarno za mladino. Starši, pazite na svojo mladino, da ne bi zapadla obljubam takšnih krivih prerokov!

In tako dalje. Takšne pridige niso nevarne za poštene in razumne ljudi. Niti najmanj niso nevarne za našo demokratično oblast, ne za naše ljudske množice. Nevarne utegnejo postati za župnika samega. Minili so namreč časi, ko si lahko v talar zavipl najpečje laž in jo prodajal kot čisto resnico, ljudstvo pa ti je verjelo. Naš narod je v tej vojni spoznal, kdo je pošten, kdo pa lažnivec. Zato ga ne bo nihče mogel zapeljati s svojimi pridigami o volku v ovčjem kožuhu, nihče ga ne bo mogel zapeljati z različnimi molitvami za en pravičen mir, kot to poskuša župnik Vidmar. Naj župnik Vidmar govori kar hoče. Toda naj bo previden. Kaj bo, če bo narod prav o njem spoznal tiste volke v ovčjem kožuhu. Zato so take pridige nevarne, ne za našo oblast, ampak za pridigarje, pa naj bodo odedi o talar ali pa obleni o spodobno meščansko obleko.

Žene, mladina, udeležite se volilne kampanje, kandidirajte se za narodno osvobodilne odbore!

Mladina pri zbiranju starega železa

SODOBNA KITAJSKA

Vojni dogodki na Kitajskem so se razvijali v zadnjih 7½ letih takole: Potem ko je bila vrgla Japonska v juliju 1937 svojo vdorno armado na Kitajsko, so zasedle japonske čete v poldrugem letu vsa industrijska središča, morska pristanišča, mnoge železnice in važnejša vodna pota na Kitajskem v ožjem smislu. Pod pritiskom japonskih sil, ki so jih prekašale po tehnični opremi, vojaški izvežbanosti in organizaciji, so se kitajske čete umaknile daleč v zaledje. Prestolnica Kitajske iz Nankina v Hankou, ob koncu leta je bila ob koncu leta 1937 prenesena 1938, po padcu Hankou, pa v Čunšena.

Cim globlje so pa Japonci med vojnimi operacijami prodirali na Kitajsko, tem večje težkoče so morali premagovati. Sporedno s tem pa mednarodni položaj skoraj od začetka leta 1939 ni bil ugoden za pošiljanje dopolnilnih velikih japonskih oboroženih sil na Kitajsko. Spomladi 1939 so skuhal reaktivni elementi iz vrst japonskih vojaških krogov pustolovščino ob reki Halhin-gol, ki je priklenila pozornost Japonske na meje Mandžurije in ki se je, kakor vemo, končala s porazom japonskega militarizma. Jeseni 1939 je pa nastal v zvezi z vojnimi dogodki v Evropi nov strateški položaj, ki je neposredno vplival na položaj na Kitajskem. V teh razmerah je smatrala Japonska za neobhodno ohraniti za vsak primer svobodno maksimalno število svojih oboroženih sil. Japonska je v letih 1939—1941 tudi na Kitajskem samo neznatne vojaške operacije

z razpoložljivimi lisami. Na kitajskem bojišču v teh letih ni bilo bistvenih izprememb.

Obo koncu leta 1941 so sklenili japonski generali izzvati USA in Anglijo. Takoj potem je začel japonski vojni stroj delovati tudi na Kitajskem. Po ponesrečenem poskusu pozimi 1941—1942, polastiti se važnega strateškega centra — mesta Čanša — so začele japonske čete spomladi in poleti 1942 celo vrsto operacij, tako proti partizanskim oblastem kakor tudi na vsej fronti. Vsaka teh operacij je imela svojo nalogo, toda v splošnem so imele značaj splošne ofenzive proti kitajskim oboroženim silam. Posebej je poskušalo japonsko vojaško poveljstvo likvidirati dve ogromni koloni fronte, ki sta se bili zarezali v ceno, zasedeno po japonskih četah. Ti koloni sta bili nastali še pozimi 1938—1939, ko je bila fronta stabilizirana. Prvo je obsegalo znaten del pokrajina Henan in Hubej ter velik sektor železnice, ki veže mesto Beipin in Hankou — drugo kolono pa velik del pokrajina Czečjan, Fucžjan, Cžjansi, Guandun in Hunan. To kolono se je raztezalo na veliko daljavo do morske obale, tu so pa bila manjša pristanišča, ki so bila ostala v rokah Kitajcev. Večina železnice Hankou—Kanton, vodeče čez to kolono, je bila tudi ostala pod kontrolo kitajske vojske.

Toda razen nekaterih delnih uspehov v pokrajini Czečjan so se zaključile japonske ofenzivne operacije v letu 1942 z neuspehom. Rotem in tja

do aprila 1944 so vodili Japonci na kitajskem bojišču samo pojedine krajevne operacije. Istočasno pa kitajske gomindanovske čete po svoji stari navadi niso pokazale nobene iniciative. V tem je pa nudila konfiguraciona fronte, ki je delala ogromne loke, ofenzivni strani vse prednosti. Kitajska armada bi bila imela v primeru ofenzive še to prednost, da so bile v zaledju Japoncev partizanske oblasti in močne narodne armade partizanov, ki bi bile lahko nudile kitajskim armadam neprecenljivo pomoč. Toda kitajsko poveljstvo ni bilo sposobno, da bi izkoristilo te prednosti. Japonci so pa, videč vse to in vzpodbujeni po vojaškem položaju, ki je bil nastal l. 1944 na Tihem oceanu, poskusili še enkrat rešiti na Kitajskem naloge, ki jim prejšniso bili kos. Te naloge so bile v tem, da bi odrezali od osnovnih baz ozemlje nacionalne Kitajske, ki sta ga objemali dve koloni fronte, da bi se pri tem polastili dveh sektorjev železnice, ki je bila še v rokah Kitajcev in da bi izločili iz boja čim več sovražnikovih čet ter sovražnika tako čim bolj oslabili.

Sredi aprila 1944 so japonske čete ob podpori tankovskih edinic začele ofenzivo z namenom likvidirati henanško kolono. Čez dober mesec sta se srečali dve koloni japonske vojske, prodirajoči od severa in juga druga nadproti drugi ob železniški progi Čženčou—Hankou. Na tem delu bojišča postavljani cilj je bil dosežen. Vzpodbujejo po hitrejših uspehih kakor je menda samo pričakovalo, se je japonsko poveljstvo odločilo za še večje operacije potem, ko je bila zasedena hankou-kantonska železnica z njeno

osebje za naše nove socialne ustanove.

Zborovanje bolgarskih žena

9. septembra 1944 se spominjajo demokratske bolgarske množice kot dneva osvoboditve Bolgarije izpod fašističnega suženstva. Za bolgarsko ženo pa pomeni ta dan dvojno osvobodjenje, kajti ta dan ji je poleg nacionalne svobode prinesel tudi vse pravice svobodnega državljanstva, ki jih v preteklosti ni imela. V dobi, ki je sledila, se je na široko razmahnila antifašistična fronta žena, opirajoč se v začetku še na tradicije prejšnjih ženskih organizacij. Toda antifašistična ženska organizacija je znala na podlagi nove demokracije pritegniti najširše množice kmečkih in delavskih žena.

Kongres Bolgarske ženske zveze, ki se je vršil zadnje dneve junija v Sofiji, je pokazal, kako bolgarska žena razume veliki preokret, ki ga je v njevo življenje prinesla zmaga nad fašizmom, katerim silam dolguje svojo hvaležnost za to svobodo in v čem vidi garancijo, da bodo te dragocene pridobitve ostale ohranjene.

Na kongresu, kamor so bile povabljene delegatke iz Sovjetske zveze, Jugoslavije, Albanije in Rumunije, so govorile predstavnice bolgarskih žena kot so sekretarka Otačestvenega fronta Dragojeva, Teodora Radeva, dolgoletni borki za pravice delovnega ljudstva; govorile so kmečke žene iz goratih, prej od vseh oblastnikov pozabljenih vasi, govorila je partizanka — zdravnica, ki se je z makedonskimi partizani v Jugoslaviji borila za svobodo svoje domovine. Vse te žene vidijo srečno bodočnost Bolgarije samo v tesnem in bratskem sodelovanju z narodi Sovjetske zveze in Jugoslavije. Rdeča armada jih je osvobodila. V našem narodno osvobodilnem boju pa vidijo brezprimerno junaštvo naroda, ki je pokazal vsem zatiranim narodom pot do svobode. Brezprimerno je njihovo občudovanje brez Sovjetske zveze in Jugoslavije. Kmečka žena iz Pleveljske oblasti je vzkliknila: »Tovari-

šice! Delajmo tako kot delajo žene v Sovjetski zvezi in žene v Jugoslaviji. Organizirajmo se in učimo se, da bodo tudi naše žene nekoč brigadirji traktorjev in znanstvenice, kot so to sovjetske delegatke na našem kongresu.«

Pleveljska oblast je še pod okupacijo največ dala za svoje partizane. S ponosom pripovedujejo kmetice, kako so nosile težke tovore po strmih partizanskih stezicah. Vendar je šele dokončna osvoboditev ustvarila pogoje, da je ženska organizacija mogla zajeti široko ljudsko množico. Danes je organiziranih 63% žena, od njih je 120 tisoč kmetic. V zimskih mesecih so žene na svojih sestankih tkale, pletle in šivale za vojsko. Razgibale so se v prvi vrsti z delom na socialnem polju, ustanovljajo dečje domove — v enem izmed njih so naše delegatke obiskale tudi slovenske in srbske otroke — porodničnice in šole. Odločno pa se je na kongresu postavila zahteva po političnem delu med ženami.

»Učile se bomo od vas, ki ste v borbi že dosegle politično zrelost, ki je naša žena še nima.« Z zaupanjem in brezprimerno toplino je zrla neka bolgarska žena naši delegatki v oči, ko je izrekla te besede.

Vsak trenutek, ki so ga žene Sovjetske zveze in Jugoslavije preživele v Sofiji, jih je obdal občutek, da se nahajajo v bratski deželi, da so med ljudmi, ki mislijo in želijo isto kot mi. V oči so Stalinove slike, Titove slike, ki kažejo maršala, ko govori na mitingih, ko hodi med svojim narodom. Maršal Tito za Bolgare ni samo voditelj zavestnih dežel, zanje pomeni Tito svobodo in demokracijo. In to je hotela povedati mlada deklica, ko je rekla eni izmed jugoslovanskih delegat: »Med nami mora izginiti zadnja senca sovražstva, ki so ga prej umetno razpihovali med Bolgari in jugoslovanskimi narodi. Hotela bi, da bi med nami sploh ne bilo več mej.«

Otroci neuklonljivih

V soboto zvečer je prišlo iz Beograda 100 otrok. Večina med njimi je bolna na pljučih. Do sedaj se zdravi v dečkih domovih v Beogradu. Na povabilo slovenske mladine in po posredovanju ministrstva za socialno politiko pa bodo ti otroci odšli ostali pri nas in se zdravili v naših domovih.

Svojim gostom so ljubljanski pionirji in mladinci priredili lep sprejem. Pesev in vzkliki so se razlegali po ljubljanskem kolodvoru, ko je vlak z otroci zavozil na postajo. Iz vozov se je slišala pesem, ki so jo otroci peli, ko so zapustili Beograd: »Upravnik nas sad isprača, slovenska nas zove brata...« Tako namreč so se otroci poslavljali od Beograda in upravnik, ki jih je pospremil do Zemuna.

Čudovita je ta deca, kakor so čudoviti kraji, kjer je prišla na svet. To so otroci črnogorskih in bosanskih gora, sinovi in hčere Sandžaka in borbenih ulic Beograda. Polovico življenja so prebili v vojni, saj je najstarejšemu med njimi komaj 15 let. Toda oni niso preživeli vojne kot drugi otroci. Preživeli so jo v borbi, stojič ob strani svojih očetov, bratov in sester. Otroci, ki so jih matere komaj odstavile od svojih prsi, so bili v gozdove, kot kurirji prenašali pošto, kazali po partizanom in padali pod strel fašistov. Mnogim so Nemci in ustaši pobili starše in sorodnike, tako da so danes brez svojcev. Zbežali so k partizanom. Otroci so postali borci, čuma je postala njihov drugi dom in naša vojska jim je postala mati. Trdo je bilo njihovo življenje, mnogokrat pretirno za stare prekaljene borce. Otroci so delili z borci vse strahote vojne in ostali nepokorjeni.

En govornik teh otrok! Kdor ne pozna neizprosne borbe, ki je vsa leta divjala po Bosni, Črni gori in ostalih pokrajinah Jugoslavije, ne more verjeti njihovim besedam. Ali je mogoče, da bi mala Milica doživela toliko strahovnih reči. Komaj 11 let ji je. Živela je pri očetu in materi

čilo je doživel grozne reči, videl je kupe mrličev in slišal jok črnogorskih žena. Včasih je tudi njemu bilo, da bi zajokal. Toda vselej se je premagal, spomnil se je na brata in sestro, ki sta tudi v partizanih. Onadva gotovo ne jokata in Momčilo ni hotel biti manj hraber. V začetku osme ofenzive je izgubil roko. Hudo je bilo takrat. Težke mine so padale vse naokoli. Sovražnik je trdo stiskal obroč okoli maloštevilnih borcev. Momčilo je čutil, da mu je mima raztrgala roko in ranila levi bok. Stiskal je zobe od bolečin in solze so mu tekale po licu. A še na misel mu ni prišlo, da bi zajokal. Ko so se ponovi prebijali skozi obrobe, je bodril tovariše okrog sebe. Danes je Momčilo invalid brez desne roke. Izgubil jo je za svobodo. In kar je še več, izgubil jo je kot otrok.

Vsakdo med temi otroci je doživel vse strahote te vojne. Šli so pač za svojimi očeti, brati in sestrami. Po poti borb, trpljenja in pomanjkanja. Njihova junaštva so zaslovela po vsem svetu. Ko

svet občuduje dela jugoslovanskih narodov, mora občudovati tudi naše otroke. Malo je narodov, ki bi se lahko ponašali s tako dečo.

Sedaj so ti otroci prišli k nam v Slovenijo. Pot iz Beograda v Ljubljano je bila za naše male goste nekaj posebnega. Mnogi izmed njih se morda še niso vozili z vlakom. Ko je drvel vlak ob Savi proti Ljubljani, so bili vsi na oknih. Planine so jih vabile. Vse je jim je zdelo kakor doma. »Tako je, kakor pri nas v Črni gori, kakor pri nas v Bosni in pri nas v Sandžaku...« so se smejali in se sklanjali skozi okna. Vsak je primerjal slovenske gozdove in planine s svojimi domačimi šumami in gorami.

Slovenska mladina je vesela svojih gostov-junakov. Tudi ona je dosti pretrpela v tej vojni. Storiła bo vse, da se bodo tovariši iz Bosne, Sandžaka, Beograda in Črne gore med nami počutili kakor nekoč doma pri materah in da bo slovenska domovina tudi resnično njihova domovina.

Domobranski klavci pri Sv. Urhu

Dne 5. oktobra 1942 pozno v noč je Capuder Gabrijel pripeljal fašistične morilce v Dobrunje pod Sv. Urhu.

Ni se še pomenilo strahotno razburjenje med vaščani Bizovika, kjer so 27. septembra 1942 padle prve smrtno žrtve pod streli fašistov in domačih izdajalcev, že so po nekaj dneh isti morilci pridrveli v sosednjo vas Dobrunje, ki leži tik pod gričem Sv. Urha. Ta vas je na glasu po svojih »vrnihih« prebivalcih, vendar so izšli prav iz teh vrst največji ničvredneži in izdajalci.

Vaščani so že trdno spali, ko so v nekatere hiše nasilno vdrli fašisti skupaj z domačimi izdajalci, na čelu vsem Capuder Gabrijel. Vso noč so jih preganjali po vasi, dokler ni naslednje jutro šest dobrunjskih gospodarjev, najskrbnejših družinskih očetov, končalo svoje življenje pri Sv. Urhu. Družine, katerih gospodarji so bili določeni za smrt, je krvnik in izdajalec Capuder osebno budil iz spanja. S puško, ki jo je prejel od fašistov, je zbijal po hišnih vratih. Čprav so povsod vstali, kolikor hitro so mogli, se je nad vsemi drl: »Zakaj ne odprete prej, kaj skrivate, kakšne skrivnosti imate!«

Prva je bila na vrsti vdova Anžič Jera, po domače Tometova. Njena hiša stoji nekako sredi vasi. Pri hiši so imeli tedaj psa, ki so ga morali odvezati, ker je že več noči zapovrstjo tako tulil, da ni nihče spal. Tudi ta večer je bil odvečan. Capuder je pridrl v hišo še pred deseto uro. V eni roki je imel revolver, v drugi sežnjam. Na seznaju je imel imena in hišne številke z opazkami, koga naj ustrele, kdo pojde za talca in kdo v internacijo; enako kot pred tednom dni v Bizoviku. Capudrovih spremljevalcev Tometova ni poznala. Bili so iz Bizovika. Domačini so ostali zmagaj hiše v družbi fašistov. Gospodinja-vdova s tremi odraslimi otroci je bila zaradi hude operacije že leto dni v postelji.

Capuder je zahteval, da se takoj obleče in gre z njim. Tedaj so ga otroci s strašnim jokom in z obupnimi prošnjami pregovorili, da je smela ostati v postelji. To je bil vzrok, da je postala Tometova hiša zbirališče malone vseh tistih, ki so bili na seznaju. Capuder je postavil v sobi bolne gospodinje stražo: Sušterjevega in Špelčmanovega iz Bizovika, komaj 16-letna pobalina. Enemu se je sprožila puška, kar je povzročilo še večji poplah. Nato je odšel po druge žrtve. Hišo so zastražili fašisti in belogardisti.

Capuder je drvel v drugi konec vasi in začel razbijati na vrata družine Rusa Filipa, po domače Kankrtu. Gospodar, delavec v vevski papirnici, je že trdno spal, ker je prišel izmučen z dela. Moral je iz sobe v kuhinjo. Z njim je morala tudi žena in trije otroci od treh do osmih let. V kuhinjo so se medtem že natepli fašisti z domačimi izdajalci. Spoznali so Jakaša Antona in Čarmanovega Petra, oba iz Bizovika. Žena, ki je bila že šest mesecev noseča, je hotela zakuriti, da bi se ogrela in bi možu pred odhodom

kaj skuhalo. Mislija je, da pojde v internacijo. Niso ji pustili. »Vaš mož bo že jutri dobil dovolj jesti,« so ji s posmehom govorili. Ko je mož čez noč na kuhinjskem pragu malo zadremal, je zopet eden domačih izdajalcev pripomnil: »Ta se bo še lahko naspal.« Vsem tem krvnikom je bilo že tedaj znano, kaj se bo zgodilo.

Cim je Capuder odredil stražo v Kankrtovi hiši in zunaj nje, je odhitel k sosedu Selanu Francu, po domače Devčarju. Tudi ta je bil delavec vevske papirnice. Vsa družina je že spala: žena in oba otroka iz prvega zakona. Tedaj je bil ravno leto dni v drugi poroki in je žena pričakovala otroka kot prva sosedka. Devčar je moral takoj z vso družino iz hiše. Capuder ga je nagljal h Kankrtovim, sam pa je porabil priliko in izropal vrednosti, predvsem zlatino pokojne žene. Tako sta bili dve družini v eni hiši, v mali kuhinji. Dva delavca skrbna moža, dve dobri pošteni gospodinjini in materi, obe noseči, pet majhnih otrok in 15-letni Devčarjev pastirček. Vso noč so morali biti v tesni kuhinji, otroci so pospali po tleh; če je moral kdo iz hiše na stranišče, ga je spremljala oborožena straža. Nekateri od fašistov so jih ogledovali s pomilovanjem; domači izdajalci s posmehom. Ti dve družini sta bili toliko oddaljeni od središča vasi, od Tometove hiše, da nista vso noč zvedeli za dogodke v vasi in jima je šele jutro prineslo strašno razjasnitev.

Od njih je šel Capuder k Vrečarju Francu, po domače Lovrenčku. Odvedel je vso družino: gospodarja, krojača in posestnika, ženo, dve hčerki in mlajšega sina. Starejši sin je bil v Ljubljani zaprt, ena hčerka slučajno z doma pri sorodnikih. Toda vrsta žrtve še dolgo ni bila zaključena. Prignali so še Vidic Marijo, po domače Starševu Maričko, s hčerko, z dvema sinovima in neko vaščanko, ki je slučajno prenočevala pri njih. Gospodarja ni bilo doma, kar je Capudra silno uježilo. Slučaj ga je rešil. Za njimi so prišli Črnakovi, po domače Gabrovi, gospodar z ženo in štirimi otroki, nato Lamberger Dominik, po domače Rineč, delavec vdovec z najmlajšim sinom. Dveh starejših sinov tedaj ni bilo doma. Eden od njiju je kmalu za očetom padel kot talec, drugi je šel k borcem partizanom. Privredni so še tri sestre Brajerjeve, katerih ena je omožena, in njeni dve hčerki. Otroci so bili večinoma vsi bosi in v naglici le na pol oblečeni. Drug za drugim so pospali kar na tleh tesne spalne sobe. Nekateri od odraslih so odšli v vežo ali v kuhinjo, drugim niso smeli. Ko so hodili odrasli v spremstvu straže iz hiše na stranišče, so prepoznali še dva »stražarja«: Vrbinčevega in Zidanovega, oba iz Bizovika.

Čez noč so vse pri Tometovih zbrane vaščane večkrat klicali po imenih. Namenoma so klicali tudi izrazito belogardistične ljudi, čeprav jih ni bilo tam. Malo po peti v zgodnjem megletem jutru, so prignali še Rometa

Franca z glavne ceste z ženo in sinom Mirkom. Njegova družina je bila edina od vseh naštetih, ki je preko noči niso budili. Šele v ranem jutru je prihrumel k njim Capuder z nekim Bizovičanom, ki ga domači niso poznali, in z oboroženim fašistom. Za Rometom so poslali še k Kankrtu po oba gospodarja: Rusa Filipa in Selana Fr. Odnajali so ju najprej v smeri proti Bizoviku, odnosno Ljubljani, da bi obupanem svojem zabrisali sled. »Ne jokaj,« je še zaklical Rus Filip svoji ženi. Selan pa se je obrnil k domačim izdajalcem, pokazal na ženo in rekel: »Vrnite ji ključ, ničesar nima.« Ključ je namreč Capuder pri vseh hišah pobral. Ko so ju prignali na vaško cesto, so takoj okrenili k Tometu nazaj v Dobrunje. Do šeste ure so bile v tej hiši zbrane vse družine gospodarjev, ... so bili določeni za smrt, in še nekaj, takih, ki so jih namenili v internacijo. Po šesti uri so obsojence izločili in jih poslali v hišo nasproti spalne sobe, desno od vhodnih vrat in jih posebej zastražili.

Nekaj pred sedmo je vstopil v vežo domačin Jesih Jakob, po domače Lenart, cerkveni ključar. Stisnil je glavo med ramena in naglo krenil k obsojencem. Vsi, ki so bili v veži, so ga prepoznali. V hiši se ni dolgo mudil. Med njegovim »obiskom« so se enkrat vata odprla, tedaj so oni v veži videli Črnaka Avgusta (Jesih se je z njim tožaril), kako kleči pred »etniško« podobo in kliče »Lenart, zaradi tebe bom šel.« Z naglimi koraki je Jesih-Lenart odšel iz Tometove hiše. Med obsojenci je bil v času, ko se je mudil pri njih Jesih, tudi Capuder in nekaj fašističnih oficirjev. Po njegovem odhodu je Capuder zaprl obsojence v kamro poleg hiše. Sam je sedel za mizo sredi sobe skupaj s fašisti in vihtel v roki revolver. Ves čas je govoril italijanski, in to tudi z domačini. Pred seboj je imel steklenico ukradenega žganja. Po Lenartovem odhodu so še nekoga čakali. V tem času je vstopila v sobo bolna gospodinja in prosila Capudra, če sme vzeti iz omare enar. Namenila ga je sebi in otrokom za v internacijo. Capuder jo je z lverjem in s italijanskimi kletvicami nagljal iz sobe. Ves denar (10.000 lir), vso zlatnina in vse perilo z moško vred je izginilo s Capudrom.

Nekako pol ure po odhodu Jesih-Lenarta se je ustavil pred hišo osebni avto. K obsojencem je prišel okoli 50 let star civilno oblečen mož, ki so ga pozneje interniranci pogosto videli v belgijski vojašnici. (Izjavil sin Tometove, Anžič Ciril.) Neznani civilist je kmalu odšel. Kaj je počel v hiši, kjer so čakali nanj Capuder in fašistični oficirji, domačini niso vedeli. Toda slutiti so, da jim je zapečatil usodo. Komaj je dobro odšel, že je v veži zapel mrtvaški zvonec. K obsojencem je prišel bizoviški župnik-begunc z Gorenjske, Černivec, skupaj s cerkovnikom. Tedaj je nastal po vsej hiši tak poplah, da ga ni moči popisati. Žene-matere so nezavestno padale na tla, otroci so v obupu klicali zdaj očeta, zdaj mater. Starejši so jim skušali pomagati, mirili so jih, a bilo je vse zaman. Svojci so spoznali pomen mrtviškega zvoncev v veži. Zaradi strahotnega hrupa so belogardisti skupaj s fašisti odgnali vseh šest mož k sosedu Prepeluhu. Kdor je tedaj prisločil k oknu, jih je poslednjič videl. Černak Avgust je vrgl klubok in suknil skozi okno. Zamahnil je v pozdrav in zaklical: »Zdaj gremo!«. Ostali obsojenci so stopali molče. Od Prepeluha so jih nagljal naravnost na grič in jih pod pokopališkim zidom na zahodni strani Urha postrelili. Še pred deseto uro so zareglale strojnice, toda mnogi od svojcev jih niso več slišali. Kamijoni so jih odpeljali v Ljubljano v belgijsko vojašnico. Na kamijonu so bili po tleh med nezavestnimi materami in jokajočimi otroki postreljeni prašiči in nakradena kolesa. Dobrunje so si s tem dnem napisale najbolj žalostno stran svoje zgodovine. Šele tretji dan po usmrtni vojni pokopali trupa pomorjenih gospodarjev; to so bili: Selan Franc, Rus Filip, Vrečar Franc, Črnak Avgust, Lamberger Dominik in Romet Franc.

Š. P.

Anton Ingolič:

Okupator

Bilo je lepo junijsko jutro. Trgovci so stali pred trgovinami ter se opravičevali mestnim in vaškim kupcem, češ da nimajo več blaga, ker so ga pokupili nemški vojaki, ko so pred tednom na svojih železnih vozilih drveli skozi mesto proti jugu. Ulice so bile polne ljudi. Bil je semanji dan. Kmetje so prinašali na trg prvo sadje.

»Saj Nemci niso tako strašni ljudje, kot so nam jih opisovali,« je izrekel pred svojo trgovino v glavni ulici Laza Pantič misel nekaj ducatov rejnih meščanov.

»Trgovine so nam sicer pošteno izpraznili,« mu je pritrdil njegov sosed in tovariš Rista, »toda priznati moram, da so pošteno plačali. Poveš ali pokazeš na prste, koliko stane, gut, gut, in vojak kupi vse, kar vidi.«

»Odredebo so izdali stroge, posebno zaradi orožja, kar pa je popolnoma pravilno in razumljivo,« je nadaljeval Pantič spet misel mnogih bogatih meščanov.

»Čul sem, da so v Šljivarjih ustrelili tri Vlahs, ker so našli pri njih orožje.«

»Pravi! Treba je s silo, če ljudstvo ne zna rabiti pameti. Bomo imeli vsaj mir in se spet neovirano posvetili delu. To hoče okupator in to hočemo tudi mi. Predvsem mir je potreben naši deželi in našemu narodu.«

»Mene zanima samo še,« je Rista začel v trgovskem svetu zelo pervašano, »ali bo mogoče robo tako hitro nabaviti, kakor smo jo prodali.«

»Ne boj se, Rista,« ga je pomiril Pantič, »nemška industrija dela s polno paro. Mi njim žito, oni nam blago. Trgovina bo cvetela kot že dolgo ni. Sicer pa si nekaj menda dal na stran. Vsi smo tako storiili.«

Rista in Pantič sta se pogovarjala dalje. Ljudstvo pa je vrvelo ob njihovih trgovinah doli na trg in gori proti mostu.

Skozi gnečo na trgu si je utiral pot ličen dirkalni voz. Lepega črnega konja je vodil mlad fant, oblečen napol mestno, napol kmečko. Ob njem je sedelo mestno dekle.

»Pazi, Mile!«

»Ne boj se, Biserka! Naš Crnko še ni pohodil človeka.«

»Glej, tam koraka četa Nemcev. Izogni se jim,« je dekle čez čas spet zaprosilo.

»Vrag jih vzemi!« je siknil fant. »Nalaseč bi pogljal vanje, če bi vedel, da bi jih pomečrval vse, od prvega do poslednjega, pa naj se zgodi z menoj kar koli. Naša sramota me peče. Kot bojazljivi zajci smo se razbežali in predali.«

»Mile, na desno! Daj, daj!« Biserka je zgrabila za vajeti in v zadnjem trenutku zavela na pločnik.

»Prokletile!« je siknil Mile skozi zobe in osvrknil konja, da sta bila v hipu mimo čete, ki je začela peti divjo bojno pesem.

Niže trga je bila ulica skoraj prazna in Crnko je spet tekel po svoji volji. Dekle se je naglno k fantu. »Jeseni boš torej prišel?« je dahnila toplo in se dotaknila njegove roke, ki je držala vajeti.

»Prišel,« je odvrnil fant kratko. Čez čas pa nadaljeval odločno. »Prišel bom, čeprav ni čas za študij. Rajši bi bil vojak kot študent!« Spet malo molka, dekle ga je proseče pogledalo, potem je fant nadaljeval mehkeje: »Da ni tebe v Beogradu, ne bi prišel. Pomagal bi očetu na posestvu, zakopal bi se v zemljo, da ne bi ničesar videl in slišal.« In po kratkem molku z vero, vroče: »Sicer pa to stanje ne bo trajalo dolgo. Se malo in udarili bodo Rusi. Tedaj bo napočil naš čas.«

»Kaj boš te, ko so vam vsi orožje,« se je Biserka bridko nasmehnila.

»Nekaj je še ostalo. Samo strahopetci so ga oddali.«

»Tvoj oče je moral oddati celo lovsko puško.«

»Da puška je odšla, očetovo in moje največje veselje. Toda, potipaj tule!«

Mile je pokazal na levo stran pas.

Biserka je strahoma položila svojo dlan na mesto, kamor je Mile pokazal.

»Mile, kaj imaš? Revolver?«

»Kje le! Saj ga nisem nikoli imel! Potipaj bolje in uganil!«

Dekle je tipalo, da bi uganilo, kaj se skriva v notranjem žepu.

Tedaj je fant odpel suknjo.

Biserka je zagledala koščen ročaj lovškega noža.

»Toda tudi to bi moral oddati!« je kriknila pridušeno.

»Moral, moral. A ga nisem in ga ne bom. Ali veš, kdo mi ga je dal?«

»Ker sem vedela, da imaš tako veselje do lova, sem ti ga dala. Lovska obleka ti je lepo pristajala, samo noža še nisi imel. A zdaj mi je žal. Se v pogubo ti je lahko.«

»Nikar se ne boj! Nimam napisano cev. A z nožem v žepu se čutim varno čelu, da sem smrtni sovražnik Nemčijega.«

Biserka ga je prosila, naj ga vsaj ne nosi s seboj. Tik pred postajo ji je obljubil, da ga bo doma zakopal v seno.

Se nekaj lepih besed, toplih pogledov in vročih stiskov drhtečih rok in konj je obstal pred postajo. Vlak je že čakal. Mile je naglo kupil vozni listek za dekle, za sebe pa peronski listek. Poslednji potniki so se preivali skozi ozka vrata. Na peronu je na vsaki strani vrat stal nemški vojak s puško z nasajenim bajonetom. Vlak je že zapiskal.

»Hitro! Hitro!«

Biserka je pokazala vratarju vozni listek, nemškemu vojaku pa legitimacijo. Tedaj je segel Mile v notranji žep, da še on pokaže legitimacijo.

V zmedi je ni mogel takoj izvleči. »No, no!« je zarobnel vojak v čeladi.

»Evo!« je zaklical Mile in končno potegnil legitimacijo iz žepa. Pri tem pa je z rokovnikom vrغل iz žepa lovski nož, ki je padel naravnost pred vojaka.

Mile, blede kot zid, se je naglo sklonil, da bi ga pobral. A bilo je prepozno, nemški častnik, ki je prav tedaj stopil proti izhodu, ga je že opazil.

»Kaj je to?« se je zadržal v nemščini, ga pobral ter pomolal pred Mileta.

Mile se je samo ugriznil v usta in molčal. Od noža mu je šel pogled k vlakom.

»Pridi, Mile!« je vzkliknila Biserka, ki ni videla, kaj se je dogodilo za nje.

nim hrbtom in je prav tedaj stopila na stopnico najbližjega vagona.

Mile je videl, kako se je vlak zganil. Pognal se je k vagonu, toda straža ga je trdo zadržala.

»Halt!«

Mile se je otesel vojaka in skočil proti vlakom.

Biserka ob oknu je preplašena zaklicala:

»Mile, kaj se je zgodilo?«

Tedaj sta dva vojaka planila za Miletom. Podčastnik je kričal nanj, še nekaj vojakov je prihitelo od nekod. Na peronu so se razlegali divji nemški kriki.

Mile si je oprostil desnico in zamahnil Biserki v slovo.

»Zdravo, Biserka! Na svidenje!«

Biserka je dvignila roko, toda tedaj je zagledala v podčastnikovih rokah Miletov lovski nož. Zakrila si je oči in brezupno zajejala.

»Mile!«

Podčastnik pa je dal kratek ukaz v nemščini.

Mile je imel v hipu zvezane roke, vojaka sta stopila nekaj korakov na desno in levo od njega, podčastnik pa je stopil bliže, potegnil revolver iz torbe in dvakrat ustrelil v Miletovo prsa. Mile ni niti kriknul, samo na široko je odprl oči in se zgrudil na zemljo.

Tisti trenutek se je iz najbližjega vagona razlegel silen krik in od groze raztrgan Biserkin obraz je kot kamen padel za oknom. Vlak pa je tiho, neslišno zapustil omrtevlo postajo.

V Paljanah pri Čupriji, dne 11. oktobra 1944.

Mednarodni tedenski pregled

Navdušenje, s kakršnim je poljski narod sprejel svojo novo vladu, je vsemu svetu pokazalo, da ta vlada uživa zaupanje vsega poljskega ljudstva. Tudi velike zveznice so novo poljsko vlado priznale in vzpostavile s njo diplomatske stike. Mednarodna reakcija si seveda ni mogla kaj, da ne bi začela takoj rovariti proti tej vladi. V Londonu so poljski reaktivisti izjavili, da poljska vojska v emigraciji ne bo razpuščena, prosluli general Bor pa je demonstrativno izvršil pregled prve oklopne divizije te vojske. Reuterjev dopisnik je smatral za potrebno, da o gospodarskem položaju v Varšavi napiše nekaj pesimističnih pripomb in ugotovi, da je mesto nujno potrebno zavezniške pomoči.

Nepričakovano večje pozornosti s strani mednarodne reakcije pa je deležna Sovjetska zveza. Ko je SZ postavila zahtevo, da deluje tudi ona pri pogajanjih o Tangerju, je naletela na velik odpor. Nekateri angleški časopisi so trdili, da bi s sodelovanjem Sovjetske zveze pri teh pogajanjih bila razrušena osnovna načela mednarodnega ravnotežja. Kljub temu je Sovjetska zveza vendarle dosegla, da sodeluje pri teh pogajanjih.

Hkrati z napadi na Sovjetsko zvezo ob vprašanju Tangerja smo bili pričeli podlikanji in obrekovanji tudi v vprašanju Armenije, Dardanel, Zakarpatske Ukrajine in Kitajske.

Del Armenije je pod turško oblastjo. Razumljivo je, da so prišlo do izraza težnje tega ljudstva, da se združi s svojo domovino. Turki časopisi pa pišejo, da bo Turčija odločno odbila kakršno koli sovjetsko zahtevo glede pokrajine Armenije, ki so pod Turčijo, kakor tudi glede oporišč v dardanelski ožini. Ta izjava in tako zadržanje Turčije je dalo povod za neštetu sumničanja in podlikanja. Nekateri časopisi v Londonu pišejo o tem, kako je Sovjetska zveza obnovila v Evropi stare imperialistične težnje carske Rusije. Poseben dokaz za to iščejo v priključitvi Zakarpatske Ukrajine k Ukrajinski SSR.

Medtem ko se vršijo v Moskvi razgovori med sovjetsko vlado, predsednikom žunglinskih vlade, predsednikom in ministrom za notranje zadeve mongolske republike, pa ugotavljajo nekateri reakcionarni časopisi, da se v tem izražajo imperialistične težnje Sovjetske zveze na vzhodu. To poudarjajo kljub temu, da morajo hkrati priznati, da se ta pogajanja vršijo po iniciativi kitajske vlade, na kar je pristala tudi Amerika. Vse to blatenje je posledica težav in nasprotij, s katerimi se mora boriti mednarodna reakcija, je posledica njenega strahu pred vedno večjimi uspehi svobodoljubnih narodov in demokratičnih sil.

Vodilni konservativni časopis »The Scotsman« piše, da je njegov dopisnik opazil, da ni bilo v vseh deželah, kamor se je razširil sovjetski vpliv, storjeno vse za čim večji napredek splošne obnove, kakor je to v zapadni Evropi. »V tej zvezi«, piše dopisnik, »bi moglo služiti kot primer nekatere podrobnosti, ki sem jih opazil v Bolgariji. V Bolgariji je splošno pomanjkanje.« Tudi Romunijo je osvobodila Rdeča armada. Romunija meji na Bolgarijo. V Romuniji pa se je vršilo zborovanje romunske liberalne stranke. Na tem zborovanju je predsednik liberalcev Tatarescu izjavil, da obstojajo med Romunijo in Sovjetsko zvezo nerazdružljive vezi in da je politika Romunije obrnjena na Vzhod. Skoraj ob istem času se je zaključil kongres francoske komunistične partije. Ta kongres se je vršil, ko se je v Afriko ljudstvo uprlo policijskim metodam oblasti. Kongres je brez vseh pridržkov zahteval popolno svobodo in neodvisnost alžirskega ljudstva. Prav tako kakor v Afriko so izbruhili veliki nemiri v severni in južni Italiji. Rodoljubni so se v južni Italiji uprli tamkajšnjim upravam, kjer je še polno fašističnih in protifašističnih elementov, razbili oblast ter vzpostavili svoje narodne odbore. V severnoitalijanskih industrijskih mestih, zlasti v Turinu in Milanu, je prišlo do velikih delavskih stavk. Tudi v Belgiji je delavstvo pripravljeno s stavkami odgovoriti na epletke belgijskih reakcionarjev in belgijskega kralja.

V svetu se torej vrši velika bitka za priznanje in zavarovanje pravice narodov. Svobodoljubni narodi in demokratične sile kažejo v tej bitki visoko zavest in odločnost. Ta boj in ta odločnost se je, kakor vidimo, prenesla iz Evrope v Afriko pa tudi v Azijo in Indijo.

V Indiji se je pred več kot mesec dni začela velika konferenca pod vodstvom indijskega podkralja Wawella. Ta konferenca bi morala doseči, da se z domačini razširi podkraljevi svet, ki upravlja Indijo. Po nekaj zasedanjih, ko se vedno ni prišlo do soglasja, se je konferenca ustavila. Med tem časom pa je prišel na svobodno indijski voditelj Vajpaj Patel. Vajpaj Patel je bil nekdanji predsednik kongresne stranke in je bil leta 1942 aretirán, ker je naslovil na tamkajšnje oblasti poziv: »Zapustite Indijo!« Sedaj, ko je prišel iz zaporu, je razpravljal s svojo stranko o dogodkih, ki so 1942. leta temu pozivu sledili. Med drugim je dejal: »Ni mogoče govoriti o tem, da bi spremeniili svoj poziv: Zapustite Indijo! ali da bi ga pozabili. Če bo temu kaj sledilo, tedaj bo to poziv: Zapustite Azijo!«. Izgubili nismo ničesar. Vlada se je naučila, da bo naletela na ljudi, ki se bodo upirali sili s silo.« Vse zmotanost indijskega vprašanja pa nam kaže izjava republikanskega senatorja Združenih držav Roberta Tafta, ki je dejal: »Velika Britanija naj ne dobi nobene pomoči, dokler se ne odpravi omejitev, ki jih je naložila trgovini, kajti mi želimo prodajati Indiji ali Egiptu na isti podlagi kakor britanski imperij.«

V Ameriki so se izvršile velike spremembe. Najprej je bil odstavljen Stettinius. Ob njegovih izjavah, da je za najtesnejše sodelovanje z ZSSR, je liberalce Lipmann dejal, da je ta izjava v nasprotju s vsem Stettiniovim delom. Za Stettiniovim je odstopil tudi finančni minister Morgenthau. Reuterjev diplomatski komentator ugotavlja, da bo ameriška zunanja politika ostala kot doslej na načelu

V Grčiji se nadaljuje teror monarho-fašistov

Krvava strahovlada nad našim ljudstvom v Egejski Makedoniji še ni prenehala — Fašistične organizacije skupno s policijo zatirajo demokratično prebivalstvo po vsej Grčiji

Beograd, 9. julija (Tanjug). Krvava strahovlada monarho-fašističnih in Zervasovih tolp nad našim ljudstvom v Egejski Makedoniji se neovirano nadaljuje. Oboroženi in aktivno podprti s strani državne oblasti in redne vojske nadaljujejo propagandni ideje o »Veliki Grčiji« zverinstva, da bi uničili slovansko prebivalstvo. Fašisti se pri tem poslužujejo znanih Hitlerjevih metod, aretirajo in ropajo, onečašajo, požigajo domove itd. Monarho-fašisti vključujejo v svoje tolpe vedno večje število znanih krivolokov in zločincev.

Beograd, 9. julija (Tanjug). Begunci iz vardarskega in djumedjanskega okraja pripovedujejo o zverinstvih, ki jih vrše monarho-fašisti nad makedonskim prebivalstvom. Tako so v vasi Asarbegov pri Jelidži v vardarskem okraju monarho-fašisti, oboroženi z mitraljezi in strojnimi puškami, polovili vse moške in nekaj otrok ter jih zaprli v neko hišo. Nato so oropali vas, ki so jo predhodno obkolili ter odvabili živino kakor tudi dva mladina, za katerima je izginila vsaka nadaljnja sled.

V vasi Kolinci so organizirali tolovajsko splošno ropanje, zaprli 10 Makedoncev in jih predali policijskim oblastem. Pri zasliševanju je dejal policijski prefekt: »Vi nestorji, Makedonci, ne zaslužite niti, da govorim z vami. Če bi bil na oblasti za časa Venizelosa, bi vas bil pobil vse do zadnjega, da bi imeli sedaj čisto helensko raso.«

Tako pričajo ujetniki sami, ki so bili po nekoliko dneh izpuščeni iz zaporov. Vsi so bili v zaporu pretepeni. V vasi Rodionje pri vardarski Jelidži so tolovaji zaprli 11 oseb, jih pretepli s gorjčami po rokah, nogah, po glavi in vsem telesu, tako da je pri tem zverinskem pretepanju eden umrl.

V vasi Sellovo v djumedjanskem okraju so tolovaji obkolili naselje, da ni nihče mogel pobegniti, pobrali vse moške, žene in otroke ter jih odvlekli

lih trdnega sodelovanja med narodi v okviru ustanovne listine Združenih narodov. Spomniti pa se je treba na nekdanjo Stettiniovso izjavo, da so finančni krogi v Ameriki ognjišče protisovjetske kampanje.

V Angliji se v teh dneh vršijo volitve. Sedaj stoji Anglija pred odločitvijo, ki jo je sovjetski komentator Lemlin formuliral takole: »Ali bo Anglija odigrala prav tako vlogo pri demokratičnem urejanju Evrope in organizaciji miru in varnosti, kakršno je bila odigrala v borbi proti fašistični Nemčiji, ali pa bodo obratno v njenih vladajočih krogih spet zmigali chamberlainovci.« Reuter pa ugotavlja tole: »Churchill ali ne, to je glavno vprašanje naših splošnih volitev in je vprašanje, ki se tiče vsega sveta.« Medtem pa je Churchill preko osrednjega volilnega odbora konservativne stranke dal tole izjavo: »V raznih socialističnih krogih poskušajo, da bi podkatalizirali konservativni stranki namero da bi se poživila fašistična stranka.« Reuter pa javlja o neprijetnih incidentih v volilni kampanji. Reuterjevo poročilo govori, da so se »dobro organizirane tolpe političnih izizvajalcev« spravile nad laburiste in liberalce.

Vse svet piše o nasiljih, ki jih vršijo grški fašisti nad demokratičnimi prebivalci Grčije, še posebej pa nad prebivalstvom Egejske Makedonije. Zdjaj skuša Vulgaris ob glasnih protifašističnih naprednih sveta delati po istem kopitu kakor nekoč Papandreus. Tako poroča Reuter, da se dr. Denis Zahlininos, grški podtajnik v tisk. uradu, izjavil, da se je medstrankarska komisija za zunanje zadeve odločila, da pošlje uradno izjavo zaveznikom, v kateri jih prosi, da naj, dokler se položaj dokončno ne uredi, podvzamejo vojaške ukrepe.

Medtem pa javljajo iz Finske, da so tam odkrili v vrhovnem poveljstvu pravo fašistično zaroto.

Vojni dopisnik »News Chronicle« javlja v brzojavki iz Nemčije: »Čas je naravnost povedati, da delo tistih, ki so odgovorni za zbiranje dokazov proti vojnim zločincem in za sojenje sumljivih vojnih zločincev, ni zadovoljivo.« Leti dopisnik ugotavlja, da so v Hamburgu še vedno na svobodi pripadniki SS-boddelkov, ki so obtoženi največjih grozodejstev.

Pri vsem tem, ob incidentih v volilni kampanji v Angliji, ki spominjajo na Jack Londonovo vizijo iz »Zelezne pete«, ob dejstvu, da se na Tirolskem okrog svojih voditeljev zbirajo madžarski fašisti, pa se je spet oglašil znani Reynaud. Predlaga namreč v Parizu ustanovitev zapadnega gospodarskega bloka, ki naj bi bile v njem Vel. Britanija in Francija in ki bi nadzoroval surovino iz Afrike. Dejal je: »Francija in Vel. Britanija sta postali deželi, katerih gospodarsko območje je premajhno, da bi mogli uspevati v svetu, kjer je množična proizvodnja najvišji zakon. Ustvariti moramo zapadni gospodarski blok, ki bo nadzoroval vse afriško celino.« Če imamo pred očmi dogodke v Severni Afriki, zavlačevanje pri kaznovanju in brezbrzičnost pri zasledovanju vojnih zločincev, če imamo pred očmi vse uspehe svobodoljubnih narodnih demokratičnih sil, če se zavedamo vse globine izjave ameriškega senatorja Tafta, potem je jasno, da tiste »dobre organizirane tolpe političnih izizvajalcev« v Londonu, o katerih govori Reuter, niso samo posledica izredno ostre volilne kampanje.

Hkrati pa in prav ob teh dejstvih postane jasno tudi to, da za Reynaudov načrt veljajo besede sovjetskega komentatorja Jermesova: »Blok in zveza, to je danes ime za jutrišnji fašizem.«

na kamionih v neznano smer, da se danes nihče ne ve za njihovo nadaljnjo usodo. Begunci iz tega kraja pripovedujejo, da so organi oblasti streljali z mitraljezi na ljudi, ki so delali na njivah, in jih precej pobili.

V samem mestu Vardarski Jenidže so grške oblasti zaprle 130 oseb, ki so jih tako preteple, da sta dve zaradi udarcev umrli. To sta 70-letni stari Georgij Daskalov in Vanko Gramatikov. V vsej Vardarski Jenidži in djumedjanskem okraju so izdale grške oblasti nalog, po katerem ne sme nihče iz mesta, niti na poljsko delo.

Atene, 9. julija (Tanjug). Casopis »Risospasis« poroča, da je Tsatsos, minister za zunanje zadeve, sprejel polkovnika Grivasa, načelnika monarhistične fašistične organizacije in se posvetoval z njim. Razen tega prijateljskega posvetovanja so člani organizacije razvili te dni izredno intenzivno delovanje. To noč je zgoraj omenjena organizacija izvršila v Pireju in v atenskih predmestjih mnoge aretacije in mučenje prebivalcev. Monarhistične fašistične organizacije pomagajo policiji in jo oskrbujejo z orožjem. Predstavniki »mira in reda« so skupno s člani organizacije sestavili seznam »nezaželenih elementov«, ki stanujejo v predmestjih prestolnice. Kakor poroča časopis, so bili razoroženi in izločeni

iz nekaterih vojnih enot vojak, za katere se je sumilo, da goje simpatije z republikanskim režimom. Polkovnik Maniadokis je izdal ukaz, naj komunisti ne aretirajo, temveč naj jih na mestu streljajo.

V provinci je položaj še težji. Tako zvani kraljevski bataljoni, to so teroristične oborožene tolpe, nekažnovano ubijajo demokrate. Brzojavka iz Krfa, piše časopis, javlja, da so člani organizacije oropali in hudo poškodovali redništvo republikanskih časopisov EAM-a.

Politični urad komunistične stranke je izdal posebno deklaracijo, v kateri poudarja, da so bile vlada in angleške vojske oblasti obveščene o podtalnih pripravah in o državnem udaru ter da bi bile lahko, če bi hotele, likvidirale zaroto v roku 24 ur. Prav tako krozi vest, da želi grška vlada prepustiti monarhistom nalogo, da zadušijo vsak demokratski pokret.

Ostri ukrepi grške vlade

London, 9. julija (Reuter). Grška časopisna agencija poroča, da je sprejel grški ministrski svet nove ostre ukrepe za ohranjanje reda v Grčiji. V novem zakonu je določena smrtna kazen za primer vodstva oboroženih or-

Sovjetska zveza in Daljni vzhod

Sestanki v Moskvi med sovjetskimi ter mongolskimi in kitajskimi državniki so se vršili v okviru zavezniške edinosti

Stockholm, 9. julija. (United Press). Iz japonskih virov se izve, tako trdi neko sovjetsko poročilo, da obstaja možnost novih sovjetskih ukrepov na Daljnem vzhodu. Japonci se tega vedno bolj zavedajo. Tokijski radio je poročal, da se je japonski poslanik v Sovjetski zvezi Horišima, ki je bil pred kratkim nujno pozvan v Tokio na razgovore, zopet vrnil z vsa naglico v Moskvo. Na drugi strani poroča sovjetski radio, da so imeli Stalin, Molotov in sovjetski veleposlanik v republiki mongolskih ljudstev razgovore z mongolskim predsednikom vlade.

Na letišču so ga sprejeli številni visoki uradniki z Molotovom na čelu. Stalin je prav tako imel razgovore s predsednikom kitajske vlade T. Soongom, ki je pred kratkim prispel v Moskvo.

Moskva, 9. julija. (Reuter). Tukaj se je izvedelo za drugi sestanek maršala Stalina z dr. T. V. Soongom, kitajskim ministrskim predsednikom in zunanjim ministrom ter svakom generalisima Cangkajseka.

Dva sestanka, o katerih se je do sedaj izvedelo, predstavljata v celem tri ure pomembnih razgovorov, ki jih je zelo olajšalo dejstvo, da govori Vintor Hu, kitajski namestnik ministra za zunanje zadeve, glado ruski jezik in da je bil lahko za tolmača.

Točen namen Soongovega poslatstva in predmeti, o katerih naziravljajo, ostajajo še nadalje snov domnev, toda dejstvo, da sta britanska in ameriška vlada bili obveščeni o sestanku, kaže, da se vrše razgovori v okviru zavezniške edinosti.

Novi sporazumi med Sovjetsko zvezo in Poljsko

V duhu medsebojnega razumevanja sta bili sklenjeni pogodbi o prostovoljni preselitvi poljskih oziroma sovjetskih državljanov ter o obojestranski zamenjavi gospodarskih dobrin

Moskva, 7. julija. (Tass) 6. julija je bil v Moskvi podpisan nov sporazum z začasno vlado narodne enotnosti poljske republike. Osebe poljske in židovske narodnosti ter njih družine, ki so bile 17. septembra 1939 poljski državljanji, imajo pravico, da se odločijo za državljanstvo ZSSR in se preselijo na ozemlje Poljske. Prav tako imajo osebe ruske, ukrajinske, beloruske, rutenske in litvanske narodnosti ter njih družine pravico, da se odločijo za poljsko državljanstvo ter se preselijo na ozemlje ZSSR. Slično pravico imajo tudi osebe poljske narodnosti, omenjene v odlokih predsedstva Vrhovnega sovjeta ZSSR z dne 22. junija in 14. julija 1944.

V smislu sporazuma je izstop iz državljanstva in preselitev iz ene države v drugo prostovoljno. Sporazum določa, da imajo izseljenci pravico vzeti s seboj svojo imovino in sicer sme vzeti družina poljedelca s seboj imovino v težji, ki ne presega 2 toni, mešanske družine pa eno tono. Osebe specialnih poklicev so poleg tega upravičene odnesti vse instrumente, ki jih rabijo pri izvrševanju svojega poklica. Izseljenci imajo dalje pravico vzeti s seboj 1000 zlotovjev oziroma 1000 rubljev. Imenovana bo mešana sovjetsko-poljska komisija s sedežem v Moskvi, ki bo urejala izvajanje tega sporazuma.

Osebe, ki imajo pravico izstopiti iz sovjetskega državljanstva in bivajo v času podpisane sporazuma na ozemlju ZSSR, lahko do 1. novembra 1945 predložijo krajevnim oblastem svojo zahtevo po izstopu iz sovjetskega državljanstva. Posebna komisija predsedstva Vrhovnega Sovjeta ZSSR bo pregledala vse zahteve glede sprememb, bo državljanstva. Osebe, ki prebivajo izven ZSSR bodo oddale svojo zahtevo pri veleposlaništvih in konzulatih ZSSR. Osebe, ki imajo pravico izstopiti iz poljskega državljanstva in prebivajo v času podpisane pogodbe na poljskem ozemlju, lahko v istem času predložijo svojo zahtevo pri krajevnih oblasteh in v skladu z določbami zakona o izstopu iz poljskega državljanstva.

Sporazum je podpisal pooblaščenec vlade ZSSR, namestnik ljudskega komisarja za zunanje zadeve ZSSR, Vi-

šinski in pooblaščenec začasne vlade narodne enotnosti poljske republike, veleposlanik v ZSSR Modzelewski. Moskva, 9. julija. (Tass) 7. julija sta podpisali Sovjetska zveza in poljska republika trgovinsko pogodbo in sporazum o obojestranski zamenjavi. V skladu s trgovinsko pogodbo bosta obe pogodbenici razvijali in konsolidirali v vseh oziirih svoje gospodarske odnose v duhu medsebojnega prijateljstva. Sporazum o zamenjavi blaga določa dobavo sovjetskih dobrin Poljski in poljskih dobrin Sovjetski zvezi v drugi polovici tekočega leta za celo-

organizacij in šestmesečna ječa za člane takih organizacij, ne glede na njih oborožitve. Vsako upiranje javnim oblastvom z orožjem v roki bo kaznovano s smrtjo. Zopet je stopil v veljavo zakon o razbojništvu. Vse orožje je treba oddati do 31. julija. Novi ukrepi bodo veljali do 51. decembra.

Reorganizacija policije

Atene, 9. julija (Reuter). Tu pričakujejo v najkrajšem času sira Charlesa Wickhama, bivšega generalnega nadzornika irskega policijskega moštva, z osmimi pomočniki, ki bo reorganiziral grško policijo.

Grške ozemeljske zahteve

Stockholm, 9. jul. (Associated Press) Iz Chicago poročajo, da je grški minister za zunanje zadeve navedel tri obsejne poprave, ki so za njegovo deželo »nujno potrebne in bistveni za njeno varnost, in sicer popravo grško-bolgarske meje, tako da pripade Grčiji nekaj severnih predelov: Dodekaneški otoki na jugovzhodu, ki so prej pripadali Italiji, in del severnega Epira, ki je sedaj pod albansko oblastjo.

Moskva o sestanku treh

London, 9. julija. (Reuter). Moskva željno pričakuje sestanka med Churchillom, predsednikom Trumanom in generalisimom Stalinom, ki naj položijo osnove miru. Tako je govoril politični komentator moskovskega radia. Dejal je: »Narodi željno pričakujejo sestanka, ker se spominjajo, da so imeli sestanki Velikih treh v vojnem času veliko vloge ne le pri zmagi v vojni, temveč tudi v postavljanju močnih in trajnih osnov za mir. Nedavna rešitev poljskega vprašanja je odpravila velike ovire, ki so bile na poti mednarodnemu sodelovanju in prijateljskemu reševanju nekaterih svetovnih problemov. Ne čudimo se, da tako stanje ni všeč onim, ki so si napravili ščuvanje na vojno za svoj poklic in ki bodo storili vse, kar je v njihovi moči, da zasejejo razdor med domoljubnimi narodi tik pred sestankom.«

Španija - organizirano središče fašizma

Moskva, 9. julija. V »Pravdi« piše Uvarov: Prebivalstvo demokratičnih dežel ne more razumeti, kako je še mogoče trpeti režim generala Franca — zadnji ogel fašistične trikotnika. Franco ponuja svoje usluge protifašističnim in reakcionarnim elementom vseh dežel, ki so sklenile, da bodo nadaljevala borbo zoper demokracijo. Mednarodni reakcionarji, a posebej Vatikan, bi radi ohranili to fašistično gnezdo. Franco je v zadnjih mesecih pohitel in podelil špansko državljanstvo najmanj 30.000 Nemcem. Španija postaja organizirano središče fašizma, toda vsi taki poskusi so obojeni na smrt.

Prevratno delovanje poljskih fašističnih reakcionarjev

Likvidacija begunske vlade se zavlačuje

London, 9. julija. (Tass) »News Chronicle« objavlja članek Stefana Litauerja, v katerem piše: »Jan Kwapinski, minister za trgovino in plovbo sedaj ne več priznane londonske poljske vlade, je ukazal, da morajo vse poljske trgovske ladje, ki so v vodah, ki jih nadzirajo Sovjeti, odpluti v pristanišča, ki so pod britanskim nadzorstvom.

Ta ukaz predstavlja poskus, da se ladje odtegnejo uporabi po zakoniti poljski vladi in je tipičen za način, kako se zavlačuje likvidacija poljske begunske vlade. Imetje, ki mora biti likvidirano, je zakonita last poljske države in mora biti po priznanju vlade narodne enotnosti predano novi upravi. Zdi se, da ni v načrtu nič takega.

Likvidacijsko komisijo je imenovala odstopišna vlada; uradniki komisije so znani po svojem brezkompromisnem stališču. Komisijo, ki ji načeluje grof Razczynski, plačuje britansko finančno ministrstvo in smatra se, da tesno sodeluje s tistimi britanskimi uradniki, katerim bi moralo biti izročeno likvidirano imetje. Likvidator, ki ga je imenovalo znanje ministrstvo, je njegov prejšnji tajnik Krackiewicz. Sedaj priznava novo poljsko vlado so prezrli in med osebje likvidacijskega urada ni došel niti en njen zastopnik ali vsaj simpatizer. Dogodilo so se primeri, ko je likvidacijska komisija odklonila uradnike, ker je mislila, da bi se radi vrnili na Poljsko. Nejevolje je vzbudilo v varšavskih

vladnih krogih tudi dejstvo, da smatrajo likvidatorji za gotovo, da bo njihov posel trajal približno eno leto. Nekatere ustanove in agencije, ki jih vodi begunska vlada, so se spremenile v zasebna podjetja ter nameravajo pod tako kamuflažo nadaljevati s svojim delom. Tak je primer poljskega dnevnika, isto pa nameravajo tudi s časopisno agencijo »Pac«.

Izjava poljskega veleposlanika v Jugoslaviji

London, 9. julija. Po poročilih poljskega radia je Jan Karol Wende, pred kratkim imenovan poljski veleposlanik v Jugoslaviji, preden je odpotoval z letalom v Beograd, izjavil, da želi Poljska vzpostaviti čim tesnejše politične, gospodarske in kulturne zveze z Jugoslavijo.

Poljska lahko izvaža v Jugoslavijo najboljši premog, koks, sol, cement, tekstilne izdelke, usnje in proizvode šlezjske težke industrije, kakor so to jekleni izdelki, ki morejo služiti za obnovenje dela. Jugoslavija lahko v zameno pošlje rude, kovine, kože in drugo blago.

Kanada priznala poljsko vlado

Ottawa, 9. julija. (Oss. Press). Kanadski ministrski predsednik Mackenzie King je izjavil, da je njegova vlada sklenila priznati poljsko vlado narodne enotnosti. Izmenjava diplomatskih predstavnikov bo sledila.

Množični grob pri Ajdovščini

Svojci so mogli doslej spoznati 12 žrtev iz skupnega groba pri ajdovski smodnišnici

Mnogo je še množičnih grobov po vseh krajih, kjer je besnel okupator z domačim izdajalcem, in le polagoma jih ljudstvo odkriva. Pri Ajdovščini so pred dnevi odkopali nekaj trupel v bližini ajdovski smodnišnice. Na tem mestu so vojni zločinci pokopali med julijem in oktobrom leta 1944 v skupen grob mnogo umorjenih zavednih borcev za svobodo. Odkopa se je udeležila veččlanska komisija, odkopavali pa so nemški in italijanski ter belogardistični vojni ujetniki. Po prvotnih govoricah so sodili, da bo mogoče odkopati kakih 35 trupel, toda najdenih in odkopanih je bilo samo 6 trupel, pred uradnim odkopom pa so svojci padlih žrtev odkopali 11 trupel. Možno je, da so ostala trupla pokopana okoli smodniških barak in da se je ob uničenju teh po eksploziji zabrisala sled za trupla. Izmed odkopanih šestih trupel je bilo mogoče ugotoviti identiteto ene žrtev, in sicer kmeta tov. Franca Keteja, roj. 2. oktobra 1867. leta, doma iz Lokavca. Keteja so zločinci odpeljali z doma 5. julija 1944. Njegovo truplo so spoznali sorodniki po zunanjih znakih ter po obleki. Ostala trupla so bila že skoraj popolnoma razpadla.

Komisija je naredila seznam s podrobnim opisom žrtev, omenjajoč vse značilnosti in predmete, ki so se nahajali pri žrtvah, tako da bo mogoče po teh podatkih ugotoviti tudi identiteto ostalih žrtev. Trupla so bila v dveh grobovih, in sicer ob vznožju nasipov ob dveh skladiščih za municijo, oddaljenih kakih 200 metrov drug od drugega. Grobovi so bili skrbno prikriti. Morilci so popolnoma izravnali zemljo ter jo pokrili s svežo travo z bližnjih nasipov. V enem izmed grobišč so svojci odkopali že 11 trupel, tako da je v njem ostala samo še dvanajsta nespoznana žrtev. Ker so nasipi visoki okoli 4 metre in zakrivajo pogled z glavne ceste, ki vodi iz Ajdovščine v Vipavo, je verjetno, da so bile žrtev ustreljene v bližini grobišč. Po legi izkopanih trupel sodijo, da so morilci žrtev položili v jamo. Nepoznana žrtev

v grobišču, kjer so našli ostalih 11 trupel, je bila najbrž ustreljena na robu groba v hrbet, tako da se je zgrudila v jamo, kjer je ostala kakor je padla. Imen zločincev še ni bilo mogoče ugotoviti, vendar bo ob sodelovanju prebivalstva mogoče tudi te zločince izslediti. Ljudstvo pripisuje vse te umore nekemu belogardistu, ki je bil poznan pod imenom »Peter Kozak«. Izkopane žrtev so naslednji dan pokopali na pokopališču v Šturjah.

Zena objokuje moža — žrtev fašističnih zverí

OBVESTILA

Najvišji cenik za zelenjavo in sadje z dne 6. julija 1945

Rdeča pesa nova kg din 6, krompir novi kg din 3, glavna solata kg din 6, špinata kg din 7, mangold kg din 6, peteršilj, šopek 5 dkg din 1, zelena, šopek 5 dkg din 1, rdeče korenje, 10 dkg din 1, šopek mešane juhe zelenjave, din 1, grah, luščen domač svež kg din 14, fižol v stročju kg din 12, kumare kg din 10, kumare male za vlaganje po 125 kom. din 20, kumare večje za vlaganje po 30 kom. din 16, buče kg din 5, bučke kg din 7, zelje v glavah kg din 4, zelje v glavah, rdeče kg din 5, zelje kislo, staro kg din 4, ohrovt kg din 4, cvetoča kg din 8, paradižnik kg din 10, paprika, zelena, kom. din 2, čebula nova kg din 6, česen nov kg din 8, rabarbara kg din 4, majaron, sveži, šopek 3 dkg din 2, cvetje lipovo, suho kg din 20.

Cena za uvoženo zelenjavo in sadje se določa dnevno po izračunavanju nabavnih in prevoznih stroškov.

Gornje cene veljajo tudi za male trgovce s sadjem in zelenjavo in so najvišje dovoljene cene, lahko pa prodajalci prodajo tudi po nižjih cenah.

Uvedba prometa z vrednostnimi listi v notranjem prometu

Poštna direkcija objavlja, da je uvedla promet z vrednostnimi listi v notranjem prometu. Višina vrednosti je neomejena.

Uvedba poštne nakaznice v notranjem prometu

Poštna direkcija objavlja, da bodo začele nekatere pošte njenega področja spremeniti z 11. julijem t. l. poštne nakaznice v notranjem prometu. Z vsako nakaznico se sme nakazati največ 5000 dinarjev. Brzojavne nakaznice za sedaj še niso dovoljene.

Prijava neizplačanih v Italijo naslovljenih nakaznic

Direkcija pošte, telegrafa in telefona v Ljubljani poziva vse osebe, ki so v času od 1. decembra 1941 do 4. maja 1945 vplačale pri kakšni pošti bivši Ljubljanske pokrajinske poštne nakaznice, naslovljene v Italijo, ter so že vložile prošnjo za povračilo vplačane zneske, ki ni bil še izplačan, da prijavijo svojo terjatavo pri eni izmed pošt bivše Ljubljanske pokrajine. Rok prijave traja do 4. avgusta t. l.

Pri prijavi je treba navesti vrsto nakaznice (navadna ali brzojavna), spremenno številko, sprejemno pošto, dan vplačila, znesek, naslov nakaznice in kdaj je bila prošnja za izplačilo vložena. Zneski bodo priglani upravičencem, ko se bo pri italijanski pošti upravi ugotovilo, da nakaznica res ni bila izplačana in ko bo z italijansko pošto upravo obračun izvršen. Računati je s tem, da bo še nekaj časa preteklo, preden bo izplačilo izvršeno.

Pri povračilu denarja se ne bodo upoštevali

1. nakaznice, ki so bile naslovnikom ali odposiljateljem predpisano izplačane,
2. nakaznice, katerih vplačane zneske je italijanska pošta uprava že vrnila s čerkovnimi nakaznicami,
3. nakaznice, za katere so upravičenci prejeli odškodnino od finančnega oddelka bivšega Sefa pokrajinske uprave v Ljubljani (Gregorčičeva ulica 29 — Trgovska solata),
4. nakaznice, ki so bile naslovljene na internacijo, jetnike, bolnike v bolnicah in varovance podobnih ustanov, če je denar dvignila uprava teh ustanov, ker je v tem primeru poštna uprava že izplačala znanjani denar in

5. nakaznice, za katere je naša pošta uprava reklamanta že obvestila, da so bile po izjavi italijanske poštne uprave izplačane.

Zaradi neizplačanih nakaznic, za katere ni bila še vložena prošnja za povračilo zneska, določa zainteresirani potrebne pojasnilo pri vsaki pošti bivše Ljubljanske pokrajine.

Poziv vsem industrijskim obratom

MOOF. — Okrožno mesto Ljubljana, odsek za preskrbo, odd. za kurivo, Beethovenova ul. 18, poziva vse industrijske in obrtne obrate, da javijo do 14. t. m. pismenim putem zaloge premoga, ki jih posedujejo.

Opozarjamo podjetnike in poslovalce, da se bo izvršila stroga kontrola in bodo sledile kazenske sankcije za vse one, ki bi podali netočne prijave in skušali utajiti dejanske zaloge. V interesu idustričev samih je, da se najbolj gospodarsko izkoristijo premog in omogoči industrijskim obratom redno obratovanje.

OBJAVA

S potrditvijo pristojnih oblasti se Vzajemno bolniški zavarovalni zavod Maribor (prej Südmark) v dosedanj obliki nadaljuje. Članstvo se opozarja, da se plačujejo pristojbine naprej, ravno tako eventualni zaostanki. Podjetja, ki so članke prispevke do sedaj plačevala skupno, naj to tudi za naprej v isti obliki plačujejo. Če taka podjetja ne obratujejo, se člani niso prisojajo, da prispevke plačujejo v pisarni. Vzajemno bolniški zavarovalni zavod, Maribor. — Vilko Weigl, upravitelj; Herman Anžlovar, vodja. — Maribor, Jurčičeva ul. 8. — Uradne ure vsak dan razen nedelje od 8. do 12. ure.

Prostovoljni prispevki

Redečemu krizi Slovenije so mnogo tverde in podjetja naklonila prostovoljne prispevke in darove in denarju in blagu, za kar so jim Glavni odbor RKS najtopleje zahvaljuje. Darovalci so: Agnola Avgust, industrijec v Ljubljani 100.000 lir, Božič Anton, tkalca v Kranju 10.000 metrov gradla za blaznice in 100 rjuh, Tekstilni konzorcij v Ljubljani razno blago v vrednosti 300.000 lir in Vidmar Josip, tovarna delnik in nogavice 1200 parov nogavic in 100 garnitur ženskega perila. — Mnogi Ljubljanci so darovali večje ali manjše zneske od 5 do 1000 lir v skupnem znesku 15.510 lir. Imena teh darovalcev objavi »Vestnik« Glavnega odbora RKS. Tudi tem darovalcem najtopleje zahvala! RKS bo blago in denar razdelil med najpotrebnejše.

Bolničarji, bolničarke Rdečega križa Slovenije v Ljubljani, Komenskega 12-I, imajo v sredo 11. t. m. ob 20. važen sestanek z družbo znanstvenikov, istočasno bo razgovor o nadaljnjem razvoju odbora. Doležba za vse strogo obvezna.

Glavni odbor Rdečega križa za Slovenijo — bolničarski odred potrebuje nujno večje število kolezarjev-kurirjev iz vrst pionirjev. Prostovoljci, ki pa morajo biti dobri poznavalci Ljubljane, naj se javijo Bolničarskemu odredu Komenskega ulica št. 12-I. — Naeleto.

Licej — II. del. I. j. a. ima razdeljevanje južine v sredo, 11. t. m. ob 9 v zavodu Notre Dame. Prijejo naj vse učence. — Delegat.

Iškemo dva delavca konjarja vestna in marljiva. Reflektanti naj se zgledajo v Jelovčevem skladišču Askercova cesta 2 (v bližini obrtne žele).

Akademski pevski zbor v Ljubljani poziva vse tovariše, da vrnejo vse nočni material, srajce in pasove. Vse stvari oddajte tov. Glinšku Ivanu na univerzi, vratarjska loža.

Čebelarji pozor! Pod Krimom med h. b. Donos 2 kg na panj v nedeljo 8. 7. Društvo ima na razpolago avtomobile za prevoz. Javite se takoj v Društveni čebelarni, koder misli prevažati.

Učiteljska samopomoč zadruga z o. j. v Ljubljani — Františkanska ulica 6-I, prosi vse zadržnike iz Gorenjske, Stajerske, Prekmurja, Posavja, Hrvaške in Srbije, iz bivše Ljubljanske pokrajine pa vse one, ki so v zadnjem času menjali svojo bivališče, da na gornji naslov sporoče zadržni upravi svoj sedanji naslov.

Zadruga posluša redno naprej in izplačuje posmrtnino. Opozorite še druge tovariše, naše zadržnike, na ta naš poziv.

Na prosvetnem odseku MOOF, Gosposka 15-I naj se javijo: Macou-Skulj Vladimira, Dob pri Domžalah, Lampret Karina, Mehle Milena, Seftina Ljundmila, Justin Marija, Rajner Marija, Omahen Marija, Colja Vera, Stovišek Stojan, Menard Vilko, Ljubič Matko, Stojkovič, Znidar F., Krča Pepca, Cotman Vida, Cotman Lojze, Petrovič Ladislav. Dijaki in dijakinje ljubljanskih srednjih šol, ki imajo doma razne učne knjige pa jih tekom počitnic ne bodo rabili, prosijo vodstvo pripravljajnih tečajev za aktiviste (Nunska ul. 2-II), da jih dajo na razpolago vodstvom tečajev za tovariše, ki obiskujejo te tečaje. Pred začetkom rednega pouka bodo knjige vrnjene lastnikom.

Iščemo perfektno strojeplake po možnosti z znanjem stenografije in z večletno prakso. Služba stalna in po možnosti dobro plačana. Ponudbe pismeno na upravo »Ljudske pravice« pod značko »Zmožna«.

RADIO IVOBODNA LJUBLJANA

569 m / 46 m

Dnevni spored za torek, dne 10. julija 1945

7.00—7.15 Beethoven: Egmont, uvertura; Gounod: Predigra k operi Faust — 7.15—7.45 Napoved časa, poročila, objave — 7.45—8.00 Ravel: Bolero — 8.00—8.15 Krajinski odbori na delo! — 8.00—9.00 Pisana glasba — 12.00—12.15 Odredbe in objave — 12.15—13.00 Odločki iz oper in operet — 13.00—13.20 Napoved časa in poročila — 13.20—14.00 Schubert: Kvintet op. 14 — 13.00—13.30 Ura za pionirje — 13.30—14.00 Saksoson solo igra — Srečko Dražil, pri klavirju Bojan Adamič — 19.00—19.30 Partizanska ura — 19.30—20.00 Solospavi starejših ruskih skladateljev — 20.00—20.30 Govori Stane Kovač, nač. odseka za izgradnjo nar. oblasti o volitvah v NOO — 20.30—21.00 Koncert slovenske glasbe — 21.00—21.30 Napoved časa, poročila in pregled tiska — 21.30—22.00 Vokalni koncert zbora I. proletarske divizije. Vodi prof. Tihomir Mirič — 22.00—22.15 Oddaja za tovariše v taboriščih po Nemčiji — 22.15—22.30 Z dnevnika Radia Ljubljane — 22.30—23.00 Veseli trio Radia Ljubljane — 23.00—24.00 Lahka glasba.

KINEMATOGRAFI

KINO UNION:

SEKRETAR RAJONSKEGA KOMITEJA. — Predstave ob 16, 19 in 21.

KINO MATICA:

PEVEC POTEPUH. — Predstave ob 16, 18.30 in 21. uri.

KINO SLOGA:

BELA SUZNJA. — Predstave ob 16, 19 in 21. uri.

KINO KODELJEVO:

SUEZ. — Predstave ob 16 in 20. uri.

Naročniki za »BORBO«

se naj prijavijo na: »Uprava »BORBE« za Slovenijo, Ljubljana, Kopitarjeva 6 — ali Miklošičeva 5.

Okrožni, okrajni in krajevni odbori, Partijski komiteti, vse ustanove in uradi se opozarjajo, da bodo prejeli »Borbo« samo odslej prijavljeni naročniki. Naročnina se bo plačevala na čekovni račun.

MALI OGLASI

TRJ SODE po 80 ali 100 kg, iz trdega lesa, s pokrovi, v dobrem stanju, ki se dobro zapirajo, za hranjenje kemikalij, potrebuje Drž. filmskega podjetja. Ponudbe oddaj, informacije v pisarni Drž. filmskega podjetja, Miklošičeva 1, telefon 22-21, vhod iz Františkanske 2. k

STROJNICA s strojniskim izpitom za posluževanje parne turbine in parnega gradla. Rdeča velika industrija v bližini Ljubljane. — Ponudbe na »Strojnik«.

DEKO, vajeno poljskih del in pri vini, sprejme Majdič France, Vir, p. Domžale, okraj Kamnik

MODISTINJO in VAJENIKO spletno Salom Mira. Mestni trg 7.

18 LENIK želi dobiti primerno službo. Tudi izven Ljubljane. Zna slovensko, rusko, italijansko in nemško. — Ponudbe na upravo »Ljudske pravice« pod »Nujno« št. 1533. a

TRGOVSKI KOTRUDNIK z večletno prakso, zmožen, pošten, izkušen v manufakturi, galanteriji, modi — gre tudi v kako podjetje za skladiščenje. Šifra »Nastop takoj« pod št. 1198. a

ZAMENJAMO KOBLO s 4 tedne starim žrebotom zamenjamo za konja. Miševci, Ljubljanska ulica št. 37. j

Oglašujte v »Ljudski pravici«

KUPIMO NALIVNO PERO kupim. Polize se v upr. »Ljudske pravice«, Miklošičeva 5. k

GROBOVI

V Pljuju se je smrtno ponesrečil naš dragi

DUSAN ROGL

komandant I. gradb. brigade

Imeli smo ga neizmerno radi, zato nam je hudo. Pogreb je bil v nedeljo, 8. julija, ob 17 iz kapele sv. Jožefa na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, 8. julija 1945.

Zalujoči: Leon in Karla, starši; Dragica, sestra; Iva, zaročenka.

Naša dobra mati, stara mati in prababica

TEREZIJA PLESKOVIC

roj. ROMIH

je po kratki bolezni v 84. letu starosti za vedno zaspala. — Pogreb je bil v ponedeljek, 9. julija ob 17 na bolniško pokopališče.

Maša zadušnica bo v torek ob pol 7 zjutraj v Marijini cerkvi.

Celje, Novi Sad, Beograd, Maribor.

Zalujoči: rodbine: Romih, Farkas, Solinc, de Toma ter drugo sorodstvo.

ZAHVALA

pevcem, darovalcem vencev in vsem, ki ste spremlili mojega dobrega moža, očeta

FRANCA KEPICA

Prav iskrena hvala!

Srednje Gameljce, 9. julija 1945.

Zalujoča žena s hčerko.

PADLI ZA DOMOVINO

Umrli je v Dachau dne 6. marca 1945 gospod

HUGO CARMINE

vodja »Chromose« d. d. podružn.

Zalujoči: službenici »Chromose« d. d.

Za svobodo in lepo bodočnost naše domovine so darovali svoje življenje

JUSTINA TERGLAV

umrla v Auschwitzu decembra 1942.

FRANC TERGLAV

umrl v Auschwitzu februarja 1943 — in sin

STANKO TERGLAV

ustreljen v Celju leta 1942.

Polzela, Maribor, Celovec, Braslovce, Rožna dolina, 6. julija 1945.

Težko prizadeti, vendar ponosni na njegovo žrtev, da je padel za lepo bodočnost, zadet iz zasede, 28. I. 1943 v Dragi pri Begunjah, naš nad vse ljubljani sin in brat

BENEDIK SLAVKO — VINKO

Pokrajinski tehnični kontrolor

Njegovo truplo počiva začasno v Dragi, od koder bo prepeljano na domače pokopališče.

Rovce pri Podnartu, 5. julija 1945.

Zalujoči: mati in oče sestre Rada, Francka in Marinka; brata partizana Janez in Stanko ter ostalo sorodstvo.

Vsem sporočamo žalostno vest, da sta padla za domovino moj zlati očka

PIBERNIK ALBIN

komisar sprejemne čete pri glav. štabu

rojen v Šmarci pri Kamniku.

Padel je oktobra meseca 1. 1942 na Blokah, star 37 let, in moja ljubljena mamica

PIBERNIK JULKA roj. MARKO

partizanka

Umrli je 20. 1. 1943 v bolnici v Foči na hudih poškodbah.

Ljubljana, Šmarca, Medvode, Slov. Javornik, St. Mihael.

Zalujoči: sinček Bine in družine Vovk, Zupan, Pibernik, Dolenc, Pleskar, Robar in ostalo sorodstvo.

Postreljeni so bili kot talci v Čolnšah pri Zagorju ob Savi 19. januarja 1944 tovariši iz kolovarske župnije:

BRVAR FRANC

rojen 18. decembra 1912 v Suhem potoku,

HRIBAR JANEZ

rojen 25. avgusta 1914 v Kolovratu,

KOPRIVEC JANEZ

rojen 3. julija 1895 v Kolovratu,

OCEPEK FRANC

rojen 1. septembra 1917 v Suhem potoku,

SLAPNIK JOŽE

rojen 5. aprila 1913 v Kolovratu,

SEŠLER STANKO

rojen 4. maja 1910 v Lipovici,

SIKOVEC RUDOLF

rojen 4. aprila 1913 v Podlipovici.

Nepozabnim žrtvam ohranimo blag spomin! Zalujoči vsi domači sorodniki in njih prijatelji Anton Brvar.

Ustreljen je bil kot talec dne 24. januarja 1944 v Senčurju pri Kranju naš nepozabni sin, brat, stric in avak — tovariš

PRAPROTNIK IVAN

partizan v Prešernovi brigadi.

Pokojnik počiva v Begunjah na Gorenjskem. Maša zadušnica se bo darovala v cerkvi Sv. Andreja v Mošnjah dne 8. t. m. ob osmih. Mošnje, Zg. in Sp. Otok, Orehek, Ljubljana.

Zalujoči: mati Marija, oče Anton, bratje Anton, Filip, Martin; sestre Marija, Franciška, Amalija, Jerica in ostalo sorodstvo.

Dne 30. aprila 1945 je umrl v Dachau-u moj ljubljani mož, zlati atek

RAJNER ALOJZIJ

učitelj.

Naj mu bo lahka tuja zemlja!

Globoko žalujouca Minka, žena; Lelja, Nevenka, hčerki; Antonija, mati; Alojzija, oče; Mirka, brat; Lili, por. Sovine, Anica, Marica, sestre; Jože, avak; Andrejek, neak. Rodbine: Rajner, Gorjanc, Sovine, Ing. Kantrata in Kralj.

Umrjen je bil 9. oktobra 1942 naš nad vse ljubljani sin in brat

BERMEZ MARIJAN

gimnazijec — kurir Dolomitskega odreda.

Njegovo izmučeno truplo počiva na Vrhniki. Vrhnika, 24. junija 1945.

Zalujoči: Alojzija, mati; Janko, oče; Janko, brat in ostalo sorodstvo.

Na Rabu je umrl dne 25. decembra 1942 naš ljubljani brat

ANTON ŠTEBLAJ

Maša zadušnica se bo brala v sredo 11. t. m. ob 6. uri zjutraj v trnovski cerkvi.

Ljubljana, Vel. Osoinik